

Colisatiunile, abonamentele și orice cereri relative la espediție precum și cererile privitoare la redacție, se trimit pe numele căsierului GIL NICOLAU Directorul școlii de băieți No. 3 Piatra-N., actualmintele revisor școlor al jud. Nemptu.

ABONAMENT: Învățăturii și instructorii din alte județe precum și peisunile cărți nu s' în corpul didactic vor plăti ca abonament 4 lei pe an.

Abonamentul se va plăti înainte

PROPĂȘIREA

REVISTA SOCIETĂȚII CORPULUI DIDACTIC

DIN

Judetul Nemptu

APARE ODATA PE LUNA

Anul IV—Piatra N.—15 lun'e, Iulia și August 1900—No 10, 11 și 12

TREI PRIETENE.

Florica, elevă în diviziia a III rurală
Zoița, elevă în diviziia a II rurală } surori
Măriora, elevă în clasa III urbană.

Măriora. (Intâlnind pe Zoița și Florica, care au venit la târg).
Si când, cu cine ați venit la târg? Ce ați târguit!.....
Vai! ce bine, imi pare! Arătați-mi și mie ce ați cumpărat.....
Ce mai faceți voi?..... Ce face bunica?.... Ce face Lelica Smaranda,
mămuca voastră?.... Ce face băeții, Gheorghiuța și Ștefanuca?....
Dar moș Ion?... Da Târcaș cel mitos? a fi bătrân acum!.....
Spune-mi Florico, spune-mi Zoița, ce mai e pe la voi?

Florica. Mulțumesc, dragă Măriora, acuma's bine tot, slavă Domnului. Ia biata mămuca a bolit astă iernă,

da s'a dus bôla pe pustii. Tătuca, ce să facă? cu munca. Băieții is sănătoși: fac nebunii. Lelea Marghiôla, bu-nică-ta, îi bine și ea; cu be-trănețele! dar furca tot nu-i cade din brâu și fusul din mână.

Măriôra. Acum nu mai sunt eu pe-acolo, să-î smulg caerul și să-î incură fusul.

Zoița. Și Tărcuș s'a lenit: stă totă ziua lungit la sôre, dar noptea tot dă târcôle în jurul casei. Saracul! astă iernă, când gerurile cele, imi prindea bine: se suia pe lăiță la spetele mele și me încăldiam în mițele lui ca într'un cojoc.

Măriôra. Saracul Tărcuș! ôre are să me mai cunoscă? Vai! de mult nu ne-am mai vedut, fetelor; doi ani acuși! Și tare-mi mai era dor de voi! În ce clas ești tu Florico?

Florica. În diviția a III. Dac'a vrea D-deu scap anul acesta și oiu mai ajuta și eu mămucăi la câte ceva: că tare e slabă sărăcuța: a ajuns-o munca și nevoile!!

Măriôra. Dar în Zoița, în ce clas ești?

Zoița. (Plcă ochii în jos rușinată și mâhnită). Tot în diviția II. Am pierdut un an.... gerul.... nevoile și bôla mămucăi....S'apoi stăm și așa de departe de școlă!!

Măriôra. (O desmiardă) Biata Zoița! sciu, sciu, și eu am o bucată bună până la școlă: tocmai de dlncolo, hăt departe, de curtea din Dărmănesci, și până la școlă noastră, este drum nu șagă, mai cu samă iernă!!...și cu o polcută cum dă D-deu. Dar orî cum fie, voi mergeți de trei ori pe-atâta, ba încă mai mult.

Florica. Of!! și iernă! iernă te ucide!! Tôte ca tôte. dar frigul, gerul de dimineță, când îți scapără înaintea ochilor, când îți crășcă ometul sub picioare și uările

ți se lipesc și te ustură, scii? te sleiește. Picioarele, mai cu samă, ți se fac butuci, nu alt-ceva, așa's de grele și înghețate! Și nu sciu cum se face, dar par'că ori cât de bine ai fi ivețat lecția, când ți-i frig tare la picioare uii totul, nu înțelegi nici ce ți se vorbește, ne cum să mai poți indruța ceva din cele ce sciai. Intr'o dimineață erau sleifă sloiuri: Domnul ne spunea ceva, vedeam că vorbește, audiam din când în când câte un cuvint; dar nu înțelegeam nimic. Capul prinsese a-mi arde, în urechi mi s'bârânaiau toți bondarii: iar înaintea ochilor mi tot juca par'că o păclă, de vedeam și nu vedeam: eram pe altă lume.

Măritora. Așa'i soro dragă, și eu sdrevenesc de nu mai pot și bat în pîteni de-mi clănțanesc dinții în gură ca lui Tăreș al vostru, când îi mirosă a lup. Câte odată o rup la fugă, ca să mă mai încăldesc și să mă scurtez din drum; mă sar în sus, mă plesnesc mâinile una de alta, și când ajung la școlă mi-i nasul vinet ca porumbica. Și dă....nouă tot ni se măi dă haine și încălțăminte, d'apoi dacă îndrăcita de iernă resbate cum îi dracul până la ciolan! S'apoi nasul cum să-l invălesc? Of! și când ved, eu, pe unele încroșnate cu paltone, ba mea paltone îngăitănate și 'nmărgelate — parcă acele țin cald! — cu galoși groși, buni și călduroși în picioare, cu manuși în mână—ca nu care cumva sa le pisce gerul unghițiile, și numai ce se trântesc prin omet, și numai ce se duc pe unde ți-i baltoțul măi mare, de-și strică și-și murdăresc hainele și încălțămintele. S'apoi cu cartea.....D-deu scie! Se pricep numai sa ridă de cele sarace și golite: și ti arată cu degetul rosătura sau petecul

din câte ori spărtura de la botine. Uf! sciiți? numai cât mă 'ncărceie pe la inimă! mi-î ciudă, mi-î rușine — și mi-î ciudă chiar că mi-î rușine — și par'că — imî vine să mă string de gât. O! greu și rușinos lucru e sărăcia! ea-ți umple trupul de suferință și inima de venin.

Zoița. Așa-î, bine dicit tu Marioră!

Mari'ra. De grea, e grea sărăcia; dar rușinosă nu. E rușine să furi, să minți, să'n vrăjbesci, e rușinos să lingusești — chiar dacă lingusești pentru o bucațică de pâine, dar să fii sarac, nu, nu e rușine. Ehet! cu sărăcia lupți: muncesci, muncesci din greu, cruți, inodî, economisesci, și fie bucațica de pâine amară de lacrimi și sudore, o înghiți cu gust, îți pare dulce când e muncită de tine și mai cu samă când o împarți cu ai tăi, cu cei iubiți și scumpi iaimii tale.

Nu, nu mi-î rușine și nici n'are să-mî fie vre odată rușine că sunt saracă. Am să muncesc mult, mult tare; am să deprind de tôte, am să muncesc ziua și noptea — că doră nu tôte munca te ostenește: de multe ori o muncă te odihnește de altă muncă — par'că acum nu muncesc? ba încă și Zoița: iaca! nu mai departe de cât adî am vindut 20 dramuri burangic de la vermișorii de matasă crescuți de mine — și cine scie unde alergam după frunză! — am luat 4 lei și-î due frumușel mămucăi. Zoița are și ea 3 lei de pe nisce panere ce a impletit serile, oléca câte oléca, iaca se fac 7 lei. D'apoi încă când voiu esi din școlă, oho! atunci am să am mai multă vreme de muncă și bieta mămucă are să-și mai odihniască cele ciolane trudite.

Zoița. Marița cea de lângă tine, când a vedut că

am parale, mă îndemna să mănânc prajituri și mi-a aratat să intru într-o casă mare și frumoasă cu pereții nu mai de sticlă. Eu m'am dus, că-mi era foame, credeam că prajiturile sunt, scii, ca tochitura noastră și că se dau cu maliguță, că alt-fel cu ce să le mănâner? Când colo ce să-mi vadă, ochii! nisee gălusece, cari verzi, cari roși, cari negre și câte 20 de bani una!! D'apoi dintr'o gălușcuță de acele nici n'af ce inghiți odata!! Ce mâncare e aceia Măriora?

Măriora. Mâncare dulce, boierescă. Cică de aceia copiii de boeri sunt ribigiți și n'au dinți. Nu-i vorbă, boierilor nu le pasă; că cu parale și dinți gălesc. N'af vedut la negustorul cela, ce de mai dinți avea de vindare în cutia cea din perete? aceia sunt dinți pentru boierii.

Zoița. Vai de mine! mămulică dragă!! da bine că nu m'a împins ispita, să mănânc și eu vr'o pacoste de acele și să rămân știrbă.

Florica. Nu te teme, Zoițică, nouă nu ni se strică dinții, că nu mâncăm dulce și ferbinte. Ba zeu de multe ori nici cald, mai cu samă iërna, când îți ingheta mămaliga în traistă până la școlă.

Măriora. Așa-i c'o duceți greu iërna, și cum a fost și Lelica Smaranda bolnavă!

Zoița. Și când tătucu nu găsește de lucru și suntem șese gurii.

Florica. Iërna! of iërna e greu de tot!! câte odată, nu o tocmai de-ajuns borș ori mujdeiu în strachină și maliguța nu-i așa de mare — și da mai cu samă când e caldă te îndemna. Cât despre pâine . . . e cam rar

de tot pe masa noastră, că dă, pâinea e scumpă și satură greu șase guri flămânde. Ved că tătucu și mămuca înghit rar și iau din strachină și mai rar; fac și eu ca dânsii, ca să aibă de ajuns frații cei mici, cari dă.....ce știu ei? când nu-î cât trebuie, încep a scânci: «mai dă-mi mămuică.....mămuca, nu ne-am saturat». Și biata mămuică se uită la tătucu, tătucu numai se 'negresce și călă cu ochii în altă parte, la amândoi li se umplu ochii de lacrimi și oftază; iar eu nu mai știu la cotro să apuc și-mi stă noduri în gât mănecarea ce am apucat a înghiți.

Mărișora. Drăguță Flôre! tare mai ești bună! țin încă mințe cum rupeai în două cojița de pâine orî bucățica de malaiu și o împarțiai cu mine; scii, pe când stăteam cu bunica lângă voi și totă ziua me tăvăliam pe ierbă cu Tăreuş înaintea casei vostre. Bună, ca pâinea cea caldă, ai fost totdeauna, sărăcuța Florica (cătră public) de aceia nu mai prinde carne pe dinua: își dă și bucățica din gură. Ei și mie mi-î milă, deii tare mi-î milă și cred la nevoie și fôme, că n'am inimă rea puteți întreba și pe Dômnă; da... dă, când mi-î a mânca și simt că ici (arată stomacul) e pustiu și parcă umblă șôrecii, uf! umblu vârtej printre ôle și străchinii: fuga la nănașa, fuga la mătușica și scotocesc prin tôte colônele. S'apoi dôră mătușica ceia are tot lucruri bune, (își linze buzele) dar îi a naibeî, îi sgârcită, de n'ô ține pământul: ((o îngână)) «N'am, fato, n'am, numai D-deu mē scie și adî am mănecat măliguță gôlă» și numai ce vedî după o ôlă, sus pe polița, străchinuța cu smântână, felia de caș, orî friptură de miel; iar pe culme, o bucată de slănină învalită în șervețel.

— Da ce-i acolo mătușică?

— Ia nisce busuioc de la sfânta cruce, dragul mătușică! (o imităză). — A doua di trag cu ochiul pe culme. pace! nimic:

— Da unde e busuiocul, mătușica?

— D'apoi dă, cine scie unde l-am mai pus (o imităză).

După câte-va zile, iaca iar șervetul cu busuiocul cel cu șoric imi face cu ochiul de pe culme. Uf!! și eu me prăpădesc după slănină. Dar cum să fie dacă nu-ți dă? se chemă că furi și e păcat. Alaltăieri, mătușica spăla cămeși alară. Pe mine me pusese în casă la scarmanat pene. Tarsița, măța cea bătrână și lacomă de slănină, numai ce face smac! sus și haț! busuiocul cel cu șoric de pe culme și dă să fugă. Eu, haț! pe Tarsița de codă, îi iau bucata de slănină din gură, me așed la loc, cu Tarsița în brațe și încep a face parte dréptă: o bucățică mică Tarsiței — scitți, potrivită cu gurița ei — și două-trei bucăți mai mărișore mie. Ce să fac? dacă mâțile sunt așa de incele la mâncare, eu n'aveam rabdare și nici vreme să aștept pe Tarsița, că me așteptau penele. După ce am isprăvit, trag o palmă bună hôtei de Tarsița și ea o rupe de fugă pe ferăstră și țup! peste gard.

— Mătușică! mătușică! Tarsița a furat busuiocul de pe culme și uite-o a fugit peste gard la vecin.

-- D'apoi bine, tu nu erai acolo, n'ai vedut-o? (o imităză)

— Ba am vedut-o că se suie sus: dar de unde să mi tie mie în minte că Tarsița mănâncă busuioc?

Mătușica bodogănesce, oftază, stringe șervetul de jos și trage jalnic cu căda ochiului spre pod, de unde a doua zi trebuie să se coboare iarăși o bucată de busuioc cu șoric.

Am povestit mamei acasă poznele Tarsiței și mama dice că am făcut un păcat, că am furat. Imi pare reu, n'am să mai fac tovarășie cu Tarsita, (supărată) poate ea de acuma să fure..... macar și nasul mătușicăi.

Hm! rea e fîmea, și eu nu sunt ca Florica, eu trebuie să mănânc: ba de colo un castravete, ba o bucată de mălignuță, doue-trei cîrne uscate, doue-trei nucî, ba un covrig ori o bucată de colac de la părintele: string tot ici (arată stomacul) și nu știu cum se face? dar se prinde de mine, imi priesce. Ei, da degeaba, tot busuiocul mătușicăi e mai bun: hîlța de Tarsita, scie ea ce alege! (clatină din cap).

Zoița. De tine e bine aici: Vecinii voștri sunt mai cu dare de mîna.

Măriora. Așa-i; dar eu sunt mai bucurîsă că ne întorcem iarăși la voi în astă toamnă. La iernă să ne punem serile pe lucru, că-s nopțile mari, să facem panerașe și.... om mai găsi noi ce.... scii cum dicea Florica adiniorea, și atunci are să ne fie bine la tôte.

Florica. Cum? nu-ți pare de loc reu că pleci de la târg?

Măriora. Da.... imi pare reu după Dîmna și după covrigu și bucățile de colac de la părintele: da nu-î nimic: m'oiu mîngăia eu cu Tarcuș al vostru. Ș'apoi mai găsesc eu vre un cătel! (veselă). Am să am și o purcică: scrîfa părintelui are să fete peste doue săptămîni

și părintele mi-a juruit o purcică, i-am pus numele Tarsișă, ca măta mătușicăi. Are să-mi fie bine, lasă! lasă! o am pe bunica, care e așa de bună cu mine, ve am pe voi, baeții voștri, Tărcuș, Tarsișă....

Florica. Și apoi la țară e îndemănare de ale îmbrăcăminte și nimeni nu te rîde, căci suntem tôte la fel.

Mărișora. Ba că de asta nu prea asud eu. Ia, mîinte mē cam aprinsesem; dar mē sting îndată. La început.. da, imi făceam inima rea, acuma însă am prins la mîinte, mai cu samă de cînd ni-a povestit Dômnă pățeniile unui fecior de boer mare, care fiind leneș și cheltuitor, a pierdut tot ce i-au lasat părinții și la urmă rămăsese pteritor de fôme; și ce a pațit o fată de ôment bogatî, dar leneșă, fără mîinte și fudulă. Lasă, lasă! că cum pricep eu acuma piklele ce ni se spun la scôlă: știu eu, că cu boerie și fudulia nu te hrănesci nici nu te încăldesci. Vedî tu? noi, saracele, orî țarancele — cum s'ar dice — o invărtim cum o invărtim: ba cu sapa, ba cu furca, ba cu țesutul, ba cu acul, și tot ne agonisim cele trebuitoare, după ce ne sburătăcim; ba încă ajutăm și pe părinții noștri — cum ai să faci tu cu mămuca ta și eu cu a mea... ba si cu tătuca, dacă a îmbătrâni și n'a mai patea munci. Ei, da alintatele și 'nmănușatele, cînd lipsese *maman* și *papa* — că așa dic unele în loc de mamă și tată... se vede că *papa*... fiind că le dă de mîncare — și cînd de muncă li-i rusine, iar de cheltuit li-i cinste, hatti!!! dau iute de fundul putiniî și pățesc.. sciti, ca fata babei, care dicea «*da cum să-mă feștelesc eu mînușile mămușei și tătufii*». Dômnă ne spune totdeauna

că *cel ce muncesce, nu pierde de fime*, că valoarea omului nu i-o dă nemul din care se trage sau averea. ci *cinstea*; și *cinstea* mai adese ori se găsește în muncă, *simplicitate și economie de cât în lux. huzur și bogăție.*

Zoia. Of! ce inimă bună imi faci tu, Mariora! Cât de bine-mi pare că te întorci iar la noi!! Mergem amândouă la școală, punem ce-om avea de mâncare tovarășie, învățăm și lucrăm serile împreună... scii, parcă ved de pe acuma, că n'are să-mi pară gerul așa de aspru și mămăliga înghețată așa de rece pe limba.

Florica. Las, că la iernă am să fiu și eu de ajutor în casă.

Mariora. Stați olcă, să vă mai spun ceva, ce ni-a spus nouă Dâna, an iernă și'n astă iernă chiar: D-lor aici, s'au unit cu toții, profesorii și profesorele noastre și au făcut petreceri, baluri... și nu știu mai ce, unde boerii platiau — știți, ca să petreacă — și așa s'au strins banii, cu cari au venit și au să mai vie încă în ajutorul copiilor — a acelor de la țară mai întâiu — dându-le mâncarea de dimineță la școală, ca să nu mai umble pierdând vremea pe drumuri. Dâna era foarte veselă când ne spunea aceste și dicea că bieții copii vor mânca și ei o mâncare caldă și întăritoare, care-i va face voinici și harnici. Tot atunci D-ei ne-a explicat cum dacă ne vom deprinde de mică a mânca bine și în deajuns, o să muncim mai cu spor când vom fi mari (foarte serioasă și cu un aer plin de importanță) și o să vedeți voi, că atunci are să se împuțineze și numărul bețivilor; căci cui îi place — dice Dâna — să mănânce bine, nu cheltuesce banii pe rachiu. Și deu că așa e: Ve aduceți,

voi, aminte de Stan? când căpeta un gologan, îl bea, nu-l mânca. Se vede că cel deprins cu beutura nu ține la mâncare. Ba Deu! eă, una, țin foarte mult la mâncare, o spun drept: ba încă mâncărică cât de bunicică și dacă se poate și cât de mulțșoră. scii, să simt cole (arată stomacul) că e plinul ca chișca cea de la Crecium. Eu, am să muncese mult, foarte mult: dar am să și mânânc bine.

Florica. Și o să plătim ceva la școlă pentru mâncare?

Mărișora. Nu'i cu parale.

Zoița. Da cum?

Mărișora. Uite cum: are să deie, fie care, după putere: făină, cartofe, brânză, cea ce-a putea; cei cu dare de mână mai mulțșor, cei nevoieși, ca noi, mai puținel.

Zoița. Dar copilașiți fără părinți și cei saraci, lipit pamântului — aceia n'or să mânânce și ei?

Mărișora. Aceia or să mânânce degeaba.

Florica și Zoița (bat din palme vesele) Bravo! bravo!

Mărișora. Astă iernă au și fost trei cantine la munte — așa se numesc locurile unde mânâncă copiii — ba acolo le-a dat Domnul și sara de mâncare, pe când viscolele cele.

Florica. Ce ôment buni! ce ôment milostivi! D-deu să le deie sanatate și toate cele bune.

Zoița. De-acuma n'a mai pterde nici uu copil cu tragere de inimă anul, cum l-âm pterdut eă, din pricina departarit și a nevoilor.

Florica. Dômne, și cum or sa stringă atâta bănet?

Măriora. Vedeți că alergă și muncesc neconținut: până acuma au strins peste 7000 de lei.

Zoia. Vai de mine! așa de mult? da de unde?

Măriora. Boerii și cucónele la noi sunt buni și milostivi. Ei dau, care mai de care ce le dă mâna și ce pot. Credeți voi că dau cei *bogați tare* numai? Ași!! mai degrabă dau cei mai nevoieși. Uite colo, vedeți voi? (arată lucrurile expuse pentru tombola). Tóte lucrurile acele sunt dăruite și acuma se desfac în folosul cantinelor.

Florica. Ce ómeni milostivi! D-deu să le ajute în cotro s'or întórcé! Ce bine e când poți ajuta pe cel nevoieș, pe cel nenorocit! Cu câtă bucurie ași da și eu când ași avea de unde?!

Zoia. Scii ce? Ias să vie și Măriora iarăși la noi și unde ne punem la ierna, și unde facem nisce panerașe frumușele și le dăm Domnului, să le trimită aici din partea noastră.

Ce? parcă panere nu trebuiesc boerilor?

Măriora. Se întélege. Dómma dice că nu se caută prețul darului, ci inima cea bună. Eu, când mi-a fata purcica, pe care are să mi-o deie părintele după ce i-a fata scrófa, am să dau doi purcei la cantina noastră. Ș'a-poi să'i indopăm bine cu ce-a rămânea de la noi și să vedeți cum or să se facă de mari și grași și ce mai costișe afumate, ce mai slánină are să ne facă Domnul! mai bună de cât slánina mătusiică!

Zoia. Ce bine are să ne fie!! Scii ce, fetelor? ar trebui ca noi, copiii, să mulțămim frumos tuturor acelor care ne ajută și muncesc pentru noi. Uite, cum e acuma adunată atáta boerime, profesórele și profesorii

noștri... ce bine ar fi... dar eu nu me pricep... și mi-i rușine. Di tu Florico!

Florica. Cum n'ași dice: imi simt inima plină parcă-mi vine să plâng de bucurie; dar nu îndrănesc. N'am dis nici odată un cuvint macar față de atâți boieri. Di tu, Măriora. Tu ești bună de gură, mai cu curaj.

Măriora. Mie nu mi-i tocmai așa tare rușine. De ce să-mi fie rușine? Nu miușesc, nici nu liegușesc; spun ce-i adeverat și ce simțesc.

(Cătră public).

D'mnelor și Domnilor

Copiii poporului, fiit acestui județ, își unesc glasul lor cu al meu spre a vă mulțami pentru bunătatea și darnicia, cu cari dilnic veniți în ajutorul Societății «Propășirea» pe care iubiții noștri profesori și profesore au înălțat-o pentru îmbunătățirea sorței noastre și asigurarea unor vremi mai bune țaranului Român. Suntem mici și nu ne sta în puțință de a vă arăta toată recunoștința noastră: vom ruga însă pe Dumnezeu, ca el să respălțiasca pe acei ce au întins o mână de ajutor saracului, care adese ori n'are alt martor al suferinții sale, de cât crivețul ternei, ce-i urlă în horn spulberându-i cenușa din vatră.

Dorim să ajungem mari, să putem fi folositori la ceva și la rândul nostru — profitând de frumoșele pilde ce ne dați — să ajutem pe nenorociti, să slujim cu drag și devotament țara, să ne jertfim pentru interesele societății, care ne ajută și ne susține. Iar Voi, iubiții noș-

tri povățuitori, veți fi aceia, cărora românul viitor vă va datori îmbunătățirea sorței sale.

Domnelor și Domnilor. Diua de adi, di de serbare pentru întreg neamul românesc, di în care ori ce inimă de român bate mai cu putere, privind cu dragoste și nădejde la Dinastie, închinându-se cu încredere și recunoștință mândrului și iubitului nostru Suveran; diua de adi e de două ori serbatore pentru noi, fiind că unind binele terii cu scopul și menirea societății, ne dă prilejul de a vă mulțami D-v inimi bune și generose, care înțelegeți adânc nevoile ce trebuiesc ușurate, ranele ce trebuiesc vindecate, și a vă ruga totodată să fiți și pe viitor tot atât de bine voitori, ajutând și încurajând pe scumpulii noștri profesori și profesore în lupta pentru regenerarea poporului.

Și când copilășul flămând și înghețat, se va încăldi și hrăni cu o mâncare caldă și binefăcătoare, când apoi sătul și inviorat, va mulțami lui D-deu; atunci se va ruga, plin de recunoștință pentru voi, binefăcătorii și susținătorii lui. Dumnezeu îl va asculta, căci rugăciunea copilului strebate și e ascultată mai cu drag de cel prea înalt. Și fiecare cuvint, fie care gând de mulțamire și mulțamire și recunoștință a sarmanului, vor fi atâtși sorți de sănătate, spor și fericire, ce se vor arunca vouă și copilășilor voștri.

Trăiască România!!

Trăiască M. M. L. L. Regele și Regina!!

Trăiască A. A. L. L. Regale Principele Ferdinand și Princesa Maria!!

Trăiască Dinastia!

Trăiască binefăcătorii noștri!!!!

ZULNIA C. ISĂCESCU

Născută Belcik

1900 Mai 2

Din conferințele generale ale membrilor corpului
didactic primar urban și rural din jude-
țul Nâmțu, ținute în Piatra-N., de
la 13 — 19 Aprilie 1900.

14 Aprilie

În orele 8 — 11 a m., s'aŭ resumat cele expuse în
ziua precedentă asupra metodicei exercițiilor intuitive și
a științelor naturale și s'aŭ stabilit cam următoarele nor-
me de predare:

Modul inductiv, metoda analitico-sintetic; formele:
catihetică, euristică și deictică.

TREPTELE FORMALE

I. Prepararea și Telul.	saŭ:	I. Prepararea și Telul.	} Resumatul.
II. Predarea.		II. Predarea.	
III. Resumatul		III. Asociarea.	
		IV. Sistematisarea.	
IV. Aplicarea.		V. Aplicarea.	

Prepararea va fi scurtă. Când se va face ascultarea
unei subiect în ore-care legătură cu cel de tratat, atunci
prepararea nu mai are loc.

La predare, mai întâi se atrage atenția școlarilor a-
supra subiectului de tratat; apoi, dacă avem planta, ani-
malul viu sau împăc, mineralul, etc, arătăm obiectul....
să-l observe bine; după aceea, tratăm parte cu parte —
la flintă, experimentând —; iar tabloul îl arătăm la re-
sumat.

Când avem numai tablourile, le arătăm tot la resu-
mare, însă numai când sunt lucruri bine cunoscute de
copii; iar în toate celelalte cazuri, tabloul se arată la în-
ceputul lecțiunii pentru ca copiii să nu-și capete ima-
ginii greșite; de și în acest caz se cam imprăstie atenția.

Când n'avem aparate, tratăm — basându-ne pe com-
parații și deduceri — după un plan simplu și bine studiat
și desemnând pe tablă, când se poate, fără detalii.

Să nu se facă abuzuri de întrebări, ei să se lese
timp elevilor, să judece, ca să potă răspunde cu cuvîn-
tele lor.

La aplicare, să se dea exemple reale și sfaturi cu
folos practice și să se aplice ori-ce sfat, ori-ce învățatură
bună; căci *numai aplicând învățătura i se pot gusta fructele,
numai așa vor pricepe școlarii că lecțiile sunt folositoare și nu-
mai așa își vor iubi învățătorul și școla.*

În celelalte zile — 15, 16, 17, 18 și 19 Aprilie —,
în orele a. m., de 8 — 9^{1/2}, s'aū resumat cele tratate în
diūa precedentă de către cei numiți din oficiu, chemați
prin tragerea la sorti; iar până la orele 11 a. m., s'aū
tratată — din grupele de subiecte pentru fie care zi — cele
mai importante, de către cei mai tineri și apți, expunând
pe baza științifică și a experiențelor din viața practică,
cu mult folos pentru auditori. Toți luau note cu multă
atenție. Cei în vîrstă aū fost menajați.

La 18 Aprilie, în orele p. m. de la 3 — 5, s'a dis-
cutat asupra mijloacelor lesnicioase pentru corectarea diferi-
telor lucrări scrise a le elevilor.

În urma a lungi disbațeri, s'au modificat cele stabilite în conferințele generale din anul trecut, în modul următor :

I. Corectarea să se facă în caete, pe loc; greșala se subliniază și se corectază de-asupra cu cernelă roșă (cl. I și II) pentru ca copilul să vadă și greșela și corectura.

a). Câte-odată, când se dispune de timp, se trage numai liniuță — mai ales la elevii buni — și se discută cu ei, spre a se vedea, dacă greșelele de formă (ortografia și punctuația) au fost făcute din ne-sciință sau din ne-bagare de samă; atunci greșelele, în fie-ce rând, se vor numerota dedesubtul lor și se vor însemna — la marginea feței — acele numere curente, spre sciință și cercetare,

c). Pe caetele speciale (cl. III — IV), dacă într'un rând ar fi greșeli numai într'un cuvânt, mult în două, atunci cuvântul cu mai multe litere greșite se poate scrie corect la marginea de asupra numărului curent, care arată locul unde se găsește cuvântul cu litere greșite, care va fi subliniat și numerotat tot cu acel număr; acesta pentru a-l deprinde și mai mult cu corectura mixtă.

e). La greșelele de fond (după schelet: unitățile metodice — și sintaxă), se subliniază rândul întreg tot-de-a-una și se scrie de-asupra cum trebuie.

II. Din corectarea în clas, s'a primit: aceea de la tablă și pe caete, de fie care elev, sub conducerea invē-

tătorului, la temele uniforme din gramatică și aritmetică; iar acea prin schimbarea caetelor, a fost combătută, deoarece practica a dovedit, că, în timpul schimbării caetelor, se face sgomot; unii elevi buni protestează, că colegii lor mai slabi le feștelesc caetele și nu se pricep să corecteze, unii nu pot citi scrisoarea altora: copiii se deprind a nu fi responsabili de starea caeiului lor, se provocă dușmănie, și mici răsbunări, etc, prin urmare, împiedică păstrarea disciplinei.

Se poate admite însă, ca unul bun să observe la corectare și pe vecinul său mai slab, dacă se va putea păstra liniștea.

III. S'a mai admis, că la gramatică și aritmetică se pot da teme mici de lucrat și a-casă; iar la compuneră -- cari sunt cele mai importante cunoștințe, cu cari trebuie să rămână copilul în viață -- nu. Ele să se facă numai sub conducerea învățătorului.

IV. Pentru teme la gramatică (exerciții ortografice mai ales), se scriu greșit pe tablă 4 — 5 propoziții ori fraze. Elevii le copiază pe caet de note, spre a le lucra a-casă pe caet curat, după normele arătate la compuneră. În lecția următoare, după convorbiri și citire greșită întocmai ca pe tablă—unde va fi scris așa cum au dictat, pe rând, mai mulți elevi, după caetele lor—se corectază de unul pe tablă și de toți pe caete; apoi tot pe acel caet o scriu pe curat din nou.

La 19 Aprilie, în orele p. m. de la 1 — 3 și 6 — 7,

s'au examinat obiectele aduse de învățătorii cari practică lucrul manual cu elevii, pentru cari s'a format proces-verbal și tablou separat.

De la orele 3 — 6 p. m., s'a discutat asupra mijloacelor mai lesnicioase de a înzestra școlile cu aparatele didactice necesare la predarea științelor naturale și, după multe discuțiuni s'a admis:

Să se facă excursiuni cu elevii, la timpuri potrivite, tot-de-a-una cu anumit scop; și atunci, dacă se întâlnește un mineral, plantă, etc, peste care, poate, altă-dată n'am da, să se strângă. Asemenea colecții se vor face din cele prevădute în programa analitică, a se preda.

a). Mineralele, ce se vor găsi, se aduce la școlă, se clasifică și se așază într'un dulăpior.

b). Insectele, strinse în cutii, se omără prin asfixiere sau în alt mod ușor, se grupază și se fixază — prin nișee mici bolduri — pe un carton așezat într'un dulap cu gemuri.

c). plantele se lasă o zi sau două la umbră, spre a mai pierde din umeditatea ce-o au, după care se pun într'un registru de hârtie sugativă, în ordinea clasificării, fixându-se cu sirmă subțire (ața) de file. Plantele se vor stringe mai ales, când vegetația este în puterea ei; căci atunci își mențin culoarea și se păstrează mult timp, fără a se sfărâma.

d). Animalele — din acelea (șerpi etc) cari-s de nevoie și se pot procura, după stabele noastre mijloce de

cari dispunem la școlile rurale și urbane — se omără repede, apoi se jupesc burduv și pieile se umplu cu paie sau cu strujitură de ferestruș și în starea asta se păstrează, unele animale nu se pot conserva, de cât în spirit.

e) Uciderea insectelor, animalelor, ... nu se va face de față cu elevii

f). Pentru ca peile să nu cadă în discompunere, se stropesc din când în când cu un desinfectant și se păstrează la un loc ferit de căldură și umezeli.

Aparatele didactice se vor ținea în cancelaria școlii, servindu-ne de ele numai la predare.

GH. NICOLAU

Revisor școlar al județului Nemișu.

CAUSA ȘI EFECT

Urmare

Și cu toții udi, suferind efectul cauzei neprevădute, se întornă la țern pentru a-și usca hațnele.

Până la un punct, chiar animalele se țeresc și în-lătură cauzele unor efecte ce li-ar pricinui reu.

Așa spre exemplu, calul nu suferă apa în urechi, căci efectul i-ar pricinui mórtea, iar oca nu mănâncă buruena laptele cãnelui, căci efectul l-a simțit de multe ori, și amărăla acestei plante i-a pricinuit de multe ori reu.

Animalele prin suferința deselor efecte ale cauzelor ne-prevădute, au început a se păzi de a viola unele legi ale căror efecte le-a suferit.

Așa bună-ură boii înjuțați la car saū slobođi fiind, se feresc a da prin riđi și prăpăstii, iar vaca-și aperă vițelul, ea să 'nlătore efectul.

Efectul suferit de mai multe ori. a învățat minte pe vietate, Așa porcul își adună pae cu gura și-și face culcușul, pentru a 'nlătura cauza frigului a cărui efect nu-i place.

Instinctul pentru conservarea speciei s'a înăscut în urma unor dese efecte suferite, și, o dată cauza aflată, instinctul și-a făcut apariția

Un argument pentru dovedirea acestui adevăr. e următorul :

Spaniolii povestesc, că descoperind America, au dat peste nisce păseri colosai de mari, cari nu fugiau de om.

Ei au început să profite de această ocașie, mai ales că carnea le era gustosă. Tăiau multe din ele, fără ca camaradele lor să facă vr'o mișcare.

Prin această desă operație, paserile au început să se sustragă privirilor lor, și de aci instinctul de conservare s'a înăscut, întru cât ele in urmă fugiau de om.

* * *

Dacă ne întorcem la copil îl găsim în stare de anomalie până la vrîsta de 3 ani, nedându-și seamă de cauză

Copilul în acest timp pune mâna pe foc, ca și pe ori ce lucru, căci nu cunoșce efectul călcării legei.

Acésta-i perióda cea mai periculoasă din viața omului.

Aici îngrijirea ar trebui să preocupe pe mamă mai mult, căci tot ce-i înconjură pe copil îi pôte cășuna rău.

Mortalitatea se știe că bintue mai ales această vrîstă. copilului lipsindu-i judecata; iar cauza e ne îngrijirea ma-

mei, care de multe ori se poate considera ca criminală, căci neștiința, incapacitatea, ori lupta prea grea pentru existența ei, au fost cauza a cărei efect l-a suferit copilul ne-vinovat.

De la 3 ani, copilul pe lângă că vede pe cel suferind, dar începe să facă cunoștință și cu cauza.

De acum înainte aș putea spune, că copilul intră în școala cunoșterii cauzelor diferitelor efecte.

El începe să cunoască și să se ferescă de a viola unele legi, ce-l înconjoară și a căror efect e durerea, mai întâi pentru el.

Așa copilul se ferește de foc, intru cât efectul îi pricinuesce rău. I'e aci, până când dascălul îl primesce în sarcină, el mereu face cunoștință cu legile naturei ce-l înconjoară, proporțional cu mediul în care trăește, căutând să 'nlătore cauzele, care ar atrage după sine un efect în defavoarea sa, și căutând în acelaș timp să dea naștere cauzelor a căror efect îi face plăcere.

Așa el se ferește de foc intru cât efectul e suferința, și contrar, îi place s'audă musica, pe câtă vreme efectul îi produce plăcere.

Școala completează pe cea în care copilul a intrat de la 3 ani.

Ea nu face alt nimic de cât a deprinde pe copil să 'nlătore cauzele, a căror efecte ar fi în defavoarea individului și societății, și a-l face să 'mboldescă producerea cauzelor, a căror efecte sunt spre binele lui și aprôpeluî.

În aceste două puncte se mărginesc întreaga activitate a școlii.

Datoria dascălului, e de a înlătura cauzele a căror efecte ar fi suferința atât fizică cât și morală, pentru ca el lasul se-1 fie sănătos, senin și fără nori.

Odată terenul preparat, să înlătore cauzele a căror efecte i-ar produce desgust; iar de aci înainte a se sili ca efectul cauzei, pentru care e chemat să fie bine'e și ferircia pentru individ, societate și patrie.

1900 Februarie 12.

G. POPESCU.

Vănătorii-Neamțu.

SERBAREA DILEI DE 10 MAI ÎN PIATRA-N.

La orele 2 p. m. școlile primare urbane, întrunite în localul școlii No. 1 de băieți, vor pleca în sunetul muzicii la grădina primăriei, unde va avea loc serbarea, care va începe la ora 2 și jumătate precis.

PROGRAMUL

IMNUL REGAL

D-l. Gh. Nicolau, revisor școlar, ca reprezentant de drept și delegat al corpului didactic, va ține o cuvîntare de ocazie.

RECITĂRI:

Curcanii la resboiă de Th. Speranță	} Cantimir Ana } Borș Elena } Damian Balasa } Gheorghiu Maria	} Școala No. 2 de fete.			
			Mortea lui Decebal de I. Nenițescu	} Munteanu Ana } Mândrilă Natalia } Palade Smaranda	} Școlii No. 3 de fete

Plugarul Român } *Hristodulo Hariclia* } Școala No. 3 de fete.

REVEDERE (Cor) Școala No. 1 de fete «*Mihail Eminescu*».

Mircea și Baiazid } *Adamescu Alexandru* }
de *Mihail Eminescu* } *Furtună Ioan* } Școala No. 4 de băieți.
} *Vasilii Teodor* }

Frații Jderi } *Bolez Felician* }
de *Vusile Alexandri* } *Crefulescu Neculai* }
} *Radu Ioan* } Școala No. 2 de băieți.

Ierba pe uliță } *Stefan Lascarache* }
de *Gh. Cojbu*

DIUA REGEȘII (Cor).

Familia și Patria } *Macovei Petru* }
de *Gr. Tocilescu* } *Tofan Lazăr* } Școala No. 3 de băieți
} *Alcaz Gheorghe* }

Trei prietene } *Coroi Maria* }
de *Zubia C. Isăcescu* } *Vasilii Ana* } Școala No. 4 de fete
} *Iosefescu Ecaterina* } «*Mihail Eminescu*»

HORA OSTAȘILOR ROMÂNI (Cor).

Tragerea tombolei Societății «PROPĂȘIREA»

Primar, C. V. ANDRIEȘ.

Comitetul, } *Gh. Nicolau, Revisor școlar*
} *Nicolai Eladescu* } *Institutori*
} *Stefan Zamvel* }

Cuvîntarea ținută la serbarea zilei de 10 Mai 1900.

Onorată Adunare,

Mai înteu aduc mulțumirile mele corpului didactic a școlilor primare urbane de ambe sexe din orașul Piatra N., pentru încrederea onorabilă, ce mi-a dat, de a ține cuvîntarea de ocazie a acestei serbări din acest an.

Cântând a-mi îndeplini datoria voiu vorbi, pe scurt despre însemnatatea zilei de 10 Mai:

Mare ste această zi, pentru noi Români.

E o zi ce trăește adine în viața poporului nostru.

Amintirile ce ni le aduce, ne innalță inimile și ne umple de fiori

Ea ne adună, frățește, în fie ce an, pe vremea acesta, ca împreună să lăsăm gândul nostru să sbore spre zile trecute — cele mai mândre în *Istoria neamului nostru*, în care istorie, fiecei noastre: păstori și plugari în vreme de pace, — urieși curcani — viteji dorobanți — pe câmpul de luptă, în frunte cu vitezul și Marele nostru căpitan «M. S. CAROL I-ii» au scris cu sabie și singe, paginile cele mai strălucite.

Zi solemnă, în care bogatul și saracul — de la un capet la altul al țerei — ș-au imbracat haina de serbator — și gând în gând, mână în mână, prinsu-s-au în hora libertății pe pămîntul României.

La munte și în vale, la țară și la oraș:—la noi

și peste Carpați: — în 8 milioane — și pretutindeni, în peptul cărora acelaș suflet bate: «Românii» — cuprinși de un entusiasm fără sâmen, — în această Ți, ursitoare de noroz și fericirea scumpei noastre Patrii, fac să resune din vitejeșci glasuri, imnul neamului Românesc: «Deșteptate Române».

Astă-Ți, și viitorea generațiune: vlastarele fragede ale poporului Român, scolarii care vă privesc cu inocență pregătiți și conduși cu multă demnitate de către membrii corpului didactic conștienți de misiunea lor, în mâinile cărora Țera li a incredințat educațiunea, pentru a li sedi în inimă, faptele petrecute în această Ți, iubire de Patrie și de a fi demni urmași ai străbunilor, vă umple inimile de bucurie prin imnurile, posesiile și piesele — Patriotice și de recunoșcință, ce vor esecuta

Acum, să reamintesc mai întâiu, acele frumoșe și scumpe acte, cari au avut loc la 10 Mai din diferiți ani:

1). — La 10 Mai 1866 — astă-Ți 34 ani pentru prima oră M. S. Carol I-iu ca *Down* a făcut intrarea solemnă în Bucureșci, capitala României, noua sa Patrie.

II). — La 10 Mai 1877 — 23 ani de atunci, Adunările noastre Legiuitoare, au proclamat neatirna-rea complectă a României și incetarea vechilor Ei

relațiunii cu Pörta Otomană. Provocate la acestea de purtarea Turcilor prin care au calcat condițiunile vechilor contracte.

Prin *Neafirmare* scapat de jugul tiraniei Turceșci ne-am recapatat drepturile veci ale neamului și ale Țerei și nu le-am cerut, — nu mi s'au dăruit de bună voie: — Nu—, ni le-am rescumparat, le-am smuls cu singele și viața eroilor noștrii, morți in redutele de la Rahova, Plevna și Smărdan.—Omagiile noastre, Lor și Vitezeului Lor Capitan, Domnitorul Carol I-ü, care au avut gloria de a învinge pe Gaziul Osman Pașa, ne invins până atunci.

Deci, Românii, au dovedit demnitatea de ne afirmare in resboiul de la Plevna, unde colosul armatei Ruseșci,—care a declarat resboiul—era să fie in pericol, dacă nu-ı venea in ajutor viteza öste Romănescă.

III).—La 10 Mai 1881 — acum 19 ani—s'a încoronat: M. S. «Carol I-ü» primul Rege al Romăniei libere; punėndu-i-se pe cap o coronă lucrată din oțelul unui tun luat de la Plevna—și M. S. «Elisabeta» änteia Regină . . . o coronă de aur bätută cu pietre scumpe; In acea Di s'au adus la indeplinire cele proclamate de Corpurile Legiuitoare la 14 Martie tot in acel an și anume: «Innăltarea Romăniei la rangul de Regat, pe Domnul și Dömma Ei, la acel de Rege și Regină».

Iată pentru ce 10 Mai, este și va fi cea mai mare serbătoare a neamului Românesc. Ea are o înțreită însemnatate, căci 3 acte mari și hotăritoare s'au făptuit în acea zi.

Iată pentru ce în fie-ce revarsat de dor, ale unui nou 10 Mai, bubuitul tunurilor și sunetul clopotelor serbătorese într'o musică plină de vitejie și evlavie: amintirea fraților și părinților noștri, jertfiți pe Altarul Patriei.

Din cele spuse, reesă, că factorii principali, cari au conlucrat pentru aducerea la îndeplinire a acelor, ce au avut loc la 10 Mai... din diferiți ani, până când s'a ridicat, țara la rangul de Regat Independent, au fost:

I). Conducerea înțeleptă a M. S. «Carol I-ii».

II). Vitejia ostașilor români, care în resboiul pentru ne-atîrnare, au reamintit timpurile de vitejie fără samen, a lui Mihai Vitezul, Ștefan Cel Mare, etc.—și cari, au dovedit lumii încă o dată, că sunt vrednici a se numi strenepoți ai a celor bravi strămoși ai noștri.

III).—Pricepirea și patriotismul Iluștrilor noștri barbați de stat, la cari a apelat M. S. în diferite împrejurări grele: — Aceste 3 puteri unite au adus: pastrarea unirei pentru vecinicie, Dinastia ereditară, constituțiunea, ne-atîrnarea și în fine Regatul.

Așa dar, M. S. «Carol I-ii» poate dice: «Privim

viitorul cu încredere, fiind-că statul nostru e stabilit pe o temelie solidă—și tăria Mea este rezemată pe dragostea poporului și vitejia armatei».

Acela, despre care șoptele valurilor bătrînului Danubiului, pare că a adus vestea . . . de mult . . . încă de la nașcerea Sa în Castelul «Sigmaringen» care se oglindește în undele Dunărei, după cum și falnicul castel «Peleşi» se uită tot cu aceeași trufie în apele ce dau mîna tot cu ea:—alică M. S. «Carol I-î» pe care Providența L'a ales spre a-i încredința mai tîrziu destinele acestei Țări, a lucrat ne încetat și lucrează fără preget cu cea mai mare pricepere și iubire, pentru propășirea scumpei noastre Patrii, sub toate raporturile.

România, sub conducerea M. Sale. merge, cu pași gigantici spre un viitor fericit: deci, despre M. Sa «Carol I-î» cu drept cuvînt ne-muritorul C. A. Rossetti, a dis:

«Capitane și Domn constituțional, din vitejia Tale ai făcut scut hotarelor și neatîrnării Țerei, — iar din virtuțile Tale, temelia ne-clintită a legilor.

Oorat Public Generos,

De ore-ce după încheierea serbărei, are loc tombola obiectelor udunate de la cea mai mare parte din D-vostre, în folosul cantinelor școlare; și de ore-ce

prin intrarea D-vostre la locul acestei serbări, ați venit iarăși în ajutorul copiilor saraci; nu putem termina înainte de a vă aduce, Noi dascalii, și cu această ocaziune, în numele copiilor muncitorilor, care serbătoresc ați în tot județul Neamțu, vii mulțumiri pentru obolul, ce cu atâta bună-voință v'ați dat și-l dați și astă-zi pentru sporirea fondului societății «Propășirea» cu scop atât de uman: între altele «cantinele școlare» pentru copii saracului.

Relativ la rólele obolului Domniei-Vostre, am onóre a vă comunica următoarele:

Cu ocaziunea inspecțiunilor ce am făcut școlilor de la munte septămâna trecută, unde avem 3 cantine, am asistat la masa comună a cantinei de pe lângă școla de la Buhalnița când la ora 12 din zi am găsit 60 copii la masă.

Era o plăcere să-i privești cum luau gustarea: în linișce, voioși și frățesce: copilul bogatului în schimbul unui articol de mâncare în valoare de 10 bani pe zi a mijlocașului în valoare de 5 bani, alături cu a saracului, căreia i se dă gratis.

Se umplea inima de fiori și de indemn spre dărnice, când după gustare s'au sculat, au îndreptat ochii lor nevinovați și gândul la Ceriu, dicend o rugăciune cu cea mai mare evlavie, prin care, din inimă curate, implorau ajutorul Providenței cătră bine-făcătorii lor.

Să fi avut ultimul ban, îl dădea cu cea mai mare mulțumire sufletescă pentru aceste gingașe ființe inocente.

La toamnă, sperăm că vom pute înființa asemenea cantine și în oraș.

Iubiți școlari,

Voi, vlastari... din cari se va forma generațiunea viitoare — aveți strălucite pilde,.... vrednice de urmat.

Sa ve siliți: a ve ști istoria, a iubi nēmul, Dinastia și Patria, a ve jertfi viața chiar, — ca bravi oșteni români de o dinioră.....—când ea ni va cere : Să fiți patrioți, viteji. uniți sub steagul ei—și numai atunci cuvintelor cu privire.la vremea voevodului Mircea cel mare și bătrân: «*Unde-s timpii cei de bărbăție....., când murea românul pentru'o datorie*» vom avea dreptul să răspundem cu mândrie: «*A sosit timpii cei de bărbăție..... când murea românul pentru'o datorie*».

Să fiți recunoscători către bine-făcătorii voștri, cari au venit și ve vin în ajutor și astăzi chiar.

Să sperăm cu încredere, că aceste fapte, pilde și poze, scumpe semințe, cultivate cu statornicie de scumpii voștri părinți, Profesori și societatea generoasă, își vor găsi un loc bun în inimile voștre, vor prinde rădăcinii adânci și vor da rodele dorite..... ca să avem tot-da-una o Românie fericită, mare și tare.

Trăescă România

Trăescă M. L. «Carol I-ii» Regele și Elisabeta, Regina României.

Trăescă A. L. R. «Principele Ferdinand» și Prin-
pessa Maria cu fii Lor.

Gh. Nicolau.

Revisor școlar al Jud. Nemțu.

Peatra-N. 1900 Mai 10.

FANTASIE

. . . Drumul de la dînsa pînă acasă, părea o alee frumoasă incinsă în două brie de copaci înfrunziți. Și pasarelele cântau atît de armonios prin crengile lor plecate, și fluturii sburau din flöre în flöre, și trandafirii se plecau către gingașa «Nu mă uita» și-î șopteau: «Nu e așa că e păcat să moră? La marginea drumului se deschidea o pădure. Ea pășea printre arinii ce priveau duios la dînsa, iar blindul zefir șoptea fundelor: Priviți-o cât e de tîneră și ce de timpuriu are să moră! Trecu mai departe; o pajiste frumoasă smălțuită în covor de erbă, de garofițe și rochița rîndunelii, îi făcea semu să se apropie. Tarca cânta într'un lan de grîu, și prin aerul fermecător de dulce și de recoros se auzeau trilurile unei merle. La marginea câmpiei, sub pîlele unui munte acoperit cu păduri de bradi, curgea un riușor cu apă limpede și rece ca ghîța. O stîncă, betrînă ca vremea, imbrăcată cu mușchiu și găurită de plöe, asculta taina feciorelnicului riu. Ea se aședă sub stîncă, chiar pe țermul apei. Ochii ei urmăriau cursul isvorului, de

unde începea să se vadă, la eșirea dintre două deluri ripose. Și apa curgea, curgea, și una câte una veneau undele rotindu-se mereu în creșuri, și apoi treceau și altele veneau din urmă, și treceau și acestea. Apröpe de mal apa era atât de liniștită ca parcă adormise. Un pai venea încet, încet, purtat din val în val și se perdea într'un șir de plopi și de rachizi ce se coboriseră în apă.

Era atăta farmec trist în tota natura, atăta melancolie și duioșie... Totă firea parcă jalea mörtea ei. Simțiau vedii florile și păsărelele, codrul și apele că perd o bună și credincioasă prietena ce cu adevărat le fusese. Nu-și facuse viața în mijlocul lor? În diminețile de vară când dorile dilei o deșteptau în ganguritul păsărelelor și în fășiitul crengilor de la gemul ei, în grădina alerga și lor le ura «diua bună». Și tainele și pászurile ei töte lor li destăinuia; și ele o mângăiau, ștergându-i lacrimile de pe obraz și depărtându-i norii de pe frunte.

Sera târziu nu se culca până nu le ura nopte buna. Și luna zimbea privind-o, și-o învăluia în raze de argint. Și noptea întregă și-ar fi perdut-o, privind-și ceresca prietenă: ici blondă și pală fecioră dormind somnul morții, pe o mare plutitoare în spațiu, ici navă de argint, călătoare de vécuri, hălăduind cu iuțela gândului haosul tăriiilor, când lunecând ușoră și nepăsătoare, când despiciând o stâncă de nor urieș.

Și-acuma... era s'o găsească mörta?!... Se aședa pe apă de alungul valurilor și lăsă ca ele s'o ducă în brașul din vale, la pölele codrului.

Și când veni noaptea cu mantia scaldată în lumina
lunei, țesută în frământul frunzelor de ulmi și în mur-
murul lin al isvorului, un farmec dulce o legăna; o
rouă luminosă din pulberea de stele se lăsa pe dinsa,
lacrimile argintii ale lunii o scaldau, iar sufletul ei pur-
tat pe aripele profunzimilor albastre se înălța sus... tot
mai sus... bătea la poarta veciniei... și căutând puntea de
trecere, se adâncea tot mai mult în prăpastia urieșă a
nemarginutului.

Piatra-N.

OLTEO

M A M A I.

*Pe cer de plumb hălăduesc
Nori de aramă.
Gândurile-mă călătoresc
La tine, Mamă;*

*Furtuna geme pe vîrf de munte
Și vîntul urlă prin soi de brad,
Dorul de tine își face punte
Prin neseatul lumilor rad.*

*E miez de noapte, plouă în ropot
Curge afară;
În mănăstire resună'un clopot —
— Unde ești Mamă?!.....*

Vărațic.

THEODORU

Societatea Științifică Literară

București 7 Iunie 1900

„TINERIMEA ROMÂNĂ“

Fondată în anul 1877

Recunoscută ca persoană morală
și juridică

Sediul: Calea Victoriei 110

No. 7.

Domnule Director

Basat pe bună-voința ce tot d'auna ne ați arătat, am onoare a vă ruga să bine-voiți a dispune imprimarea următoarelor rinduri în stim. D-v. ziar :

«Duminică» Iunie a. c. Societatea Științifică Literară «*Tinerimea Română*» în ședința plenară procedând la alegerea comitetului pe al XXIV-lea an societar, a ales pe D-nii:

Nicolae S. Dumitrescu, președinte.

Vasile D. Păun și)

Dr Ștefan Minorici) vice-președinți.

P. G. Cantilli, Director de bibliotecă.

Ioan G. Neamțu și)

Const. Popovici-Țașcă) secretari.

Mihail Turbatu, cassier.

Grigore G. Tocilescu, Director al Revistei.

Vasile D. Păun

V. A. Urechă

I. Kalenderu

Gr. Ștefănescu

Dr V. Babeș

M. Vlădescu

N. S. Dumitrescu

G. Ionescu-Gion

C. Alimăneșteanu

Membrii în comitetul de redacție

Bine-voiți vă rog Domnule Director, a primi mulțumirile mele anticipate și încredințarea destinselor considerații

Secretar, Ican G Neamțu

Domniei-Sale

Domnului Director al Revistei Propășirea corp. didactic din Piatra-N.

In fața gropii.....

EMINESCU

De'asupra criptei negre a tristului mormânt
Se scutură salcâmi de ploie și de vânt
Se bat încet de ramuri, îngână glasul teu
Mer eu s' vor tot bate, tu vei dormi mereu.

Sorele pașise pragul dilei. Primele raze reci a lunii se îngânău cu ultimele raze ale sorelui. — Noptea îmbracă cimitirul și mai departe satul, cu velul seu de do-liu, dând locurilor înfașare de nesfârșita jale. — Tân-guiosul buciium al unui țeran—obosit de munca dilei—întrarupea tăcerea și sunetele triste—vocea simțirii lui—aveau resunet în sufletele celor ce-l ascultau și mai ales în sufletele celor ce simțiau ca el.

O dile lungi de sbuciume!.. pentru ce nu-mi lăsați viața să se scurgă ticmită, pe nesimțite?! .. De ce mereu îmi duceți gândul din sbuciumul de adî la liniștea de ieri. . Ce caută pașii mei nesiguri prin acest cimitir?! — Un gând ascuns — un glas, ce n'are nici nume, nici sunet pământesc, mă chemă tălăic în aceste locuri.

Durerea amoriată mi se deștepte în suflet c'o furie nebună. Amintirile sunt vechi și nespuse de triste și.. durerea născută de amintiri e cea mai grea durere..

Acest locaș al vecinicii aduce aminte de câte-va dile blăstămate; și adî — deși au trecut 6 ani de atunci — trăesc iarăși: le simt încă mai amar, căci pe lângă senzațiile dureroase ce mi s'au redeșteptat acum, mai e și dorul de ființă perdută—dorul staturilor blânde, ex-

primăte prin glasul uimitor de dulce al scumpului meu părinte.

Un dor nebun mă mână, să măi întâlnesc odată aceea blândeță și bunătate intrupată, aceea fire iubitoare — acel suflet nobil. — Minteă omenescă însă, nu ajunge pentru a putea găsi acele mijloce de apropiere între cei duși pentru vecie și cei ce torc acum din caerul chinurilor vieții — și apoi — dorința acesta e esită din imperiul realității.

Eram copilă încă, când am încercat cea mai crudă durere — perderea neprețuitului meu *tată!*..... Singurul noroc ce-mi era venit din alte lumi — pribeag: dar... .. n'avuî parte să'nțeleg și să me bucur de sosirea lui, căci deabia a ajuns în prag și nemilăsa mörte — mi-l smulse. Cunoșceam și atunci totul: simțiam adorațiunea nesfârșită, ce avea pentru fiii lui și eu pentru el. dar nu-mi dădeam seama, cum ar fi cu puțință o despărțire vecinică. Și nici nu mi da prin gând, cum m'ași deprinde cu disparițiunea acestei ființi, în care concentram totă pntearea adorațiunei mele.

— Darsufletul omenesc suferă de multe ori zguduiri cele mai dureroase — zguduiri care, înainte de a le încerca, i se par ca-l serobesc. Le suferă pentru a trăi măi chinuit. De s'ar fi sdrobot — suferința ar fi încetat.

Privesc prin lacrimi mormintul teu *iubite tată*: el e umbrat de salcâmi ce și-au sădit cei 7 fii ai tei, spre a nu te bate vintul ardetor ori geros. căci destul te-a spulberat crivețul vieții.

Ei își scutură plângend flăcările pe țerina uscată a mormintului tău: iar tu dormi mereu — obosit de lume, de sgomot și de chin — Sorele ziua și stelele noaptea privesc jalnic mormintul tău fără noroc, iar freacățile frunzelor, murmurul pirăului se îngână cu bucuria țeranului și intonează la capătăiul tău, o melodie sfașietor de tristă. Totă mișcarea — tot vuetul pare o părere de rău după cel dus și tânguire a celor remași.

Existența ta acum mi pare un vis. — Ești vinovat mult, că 'n trecerea ta prin lume, ai lăsat atâta farmec și ai răspândit atâta iubire, blândețe și bunătate, în cât ai orbit pe toți din jurul tău, cari s'au adaptat din desăvârșitele tale daruri. Perderea ta a lăsat un gol etern în sufletul celor rameși — un gol pe care nici una din fericirile lumesci nu-l va putea umplea. Grozavă a fost, de sigur, durerea ce ai simțit în ultimele clipe — când vedeai cum sufletul părăsesce corpul — dar mai grozavă durere ai fi simțit vedând desperarea cumplită a copiilor tăi, pe cari ai știut să-i iubești cu cea mai caldă iubire de tată. — Ideea că ne vei lăsa în valurile lumii singuri — fără cârmă — te-a făcut să simți și mai amar veninul morții.

Înțelegeam acesta din duioșia ultimelor tale povește, care resună și acum în urechile noastre tot așa de clar ca și atunci. Legile firei sunt nelăzabile și rezistența opusă de noi n'a fost de ajuns de puternică spre a te putea smulge din brațele vinjose ale morții. Te-ai stăns prea de vreme, dar pomenirea numelui tău va rămânea veccinică în neamul tău. — Acuma pe când noi ne sbuciumăm neîncetat — tu ai găsit pacea și liniștea la care lineai așa de mult. — Stau în fața gropii ce te-a închis

pe veci și încerc să mă revolt contra acestor nedreptăți — însă ce pôte face furia mea contra acestor legi absolute ale naturii!!

... Să las deci să curgă în valuri durerea mea și să scald cu lacrimi ferbinți mormintul înflorit: să nu încerc a le pune stavilă — căci nu le voi putea opri: perderea ta și durerōsa ta viață vor fi pentru mine un izvor viu și vecinic de plâns. În tânguirile mele voi pronunța totdeauna numele tău «*lată*» — nume, care pentru mine conține în el mult... așa de mult .. cât o lume întregă.

1899 August 26

Marcelina

Proverburî, locuțiuni proverbiale și fel de fel de idiotisme

Cu explicațiuni necesare.

(Urmare)

CXXIII. Cămeșă.

304. *Măi aprōpe cămeșă de cât sumanul.* adică întâi de mine și apoi de tine; ca vorba ceea: *de tine mi'i milă milă; iar de mine chiar mi se rupe inima.*

305. *Ș'a băut și cămeșă de pe dinsul,* adică așa'i de betiv.

306 *Asta'ți fură și cămeșă,* adică'i baș-tălharii.

CXXIV Cămp.

307. *A luat saū a apucat cămpii.* adică s'a dus în toată lumea lui, vorba ceea.

308. *Bate câmpii.* adică vorbește în dodii, se abate de la cestinnee.

309. *Câmp deschis sau larg,* adică slobod și la îndemână timp și loc de a'ți arăta destoinicia.

CXXV. Câne.

310. *Te a rîde și câinii* adică așa de mare prostie faci.

311. *Câne-cățel* se dice la unul nici pre mare nici pre mic care nu se mai astâmpără.

312. *Câne gulerat* se dice celui cu guler mare și insurducat, cu minte puțină și bunătate mai puțină.

313. *Câne la inimă* adică reu la inimă.

314. *Câinii bat și vîntul duce* adică ômenii cîni la inimă te latră, te critică și cei buni și cunoscătorii le suflă ca vîntul

315. *Duce la apă câinii* se dice de un prost fără de nici-o trebă, cum se cade, de un derbedeu.

316. *I-ă ca cânelui a linge sare* adică așa i-I de greu a face ceva.

317. *Ca cânele în car* se respunde cui-va. când nu petrece așa bine.

318. *Ca câne e nimêru* adică fără de nici-o băgare de sêmă, fără nici o îngrijire.

319. *Caută a cui-ă cânele, nu căuta, că-ă câne* se dice celui care s'animă de omul rău, de ceva al tău și caută a se justifica ca cum adică n'a voit să te lovească.

320. *Bate ca cânele la lună,* se dice de cel căruia nu-I mai tace gura și tot vorbește de reu fără de nici-o sêmă de altul.

321. *Câne-Cînesce,* adică ne voc de nevoie, nu din inimă sau bunătate.

322. *Se mănâncă ca câinii printre gard*, adică trăesc f. rău împreună sau unii cu alții.

323. *Inimă de câne*, adică inimă f. rea și invidioasă asupra altuia, om fără de nici-o milă.

324. *Dă ca cânele prin bătă*, adică e îndrăzneț în răutatea lui asupra cuiva

325. *Mușcă ca cânele furis*, adică lovesce (nenorocesc) pe din dos, pe sub ascuns.

326. *Sat fără câne* se dice când vezi o localitate, unde toți veniții se fac mai mari și-și bat joc de cei din loc, și mai de trebă ca ei

327. *Par'că-i câne turbat* adică om f. aprins la mânie și la rău.

328. *Par'că-i ploat ca un câne sau par-că-i câne ploat*, adică așa-i de schimbat, așa de ud.

329. *Câne fără-de-leg*, adică omul cel mai pervers.

330. *Câne de om ad.* om f. asuptitor sau rău.

331. *Câne împuțit* adică om care pute de atâtea răutăți.

332. *Câne roș* se porecesce omul roș la păr.

333. *Câne-sau- câne, ce ești . . .* adică om rău ca un câne în apucăturile tale.

334. *Impuțitura cânelui* adică care nu faci nimica nici cât un câne (peste măsura de lenes).

335. *Măncarea cânelui* dice când nu-i bun cineva mai pentru nimica, de cât dor câni să-l mănânce, cum se dice.

336. *Il mănâncă câinii*, adică n'are ce să mai facă, n'are nimica.

337. *Omul bêt ca cânele turbat*, adică așa-I de năuc și dă la om ca chîoru de zurbagiți ce-I

(Va urma).

George A. Cosmovici

Tg. Neamțu.

EVOCARE

— Am făgăduit, imi dicea prietenul meu, D-nei S... să te duc in astă sară acolo. Trebuie să mergi numai de cât: acolo se petrece bine și variat. Ce tot sbărcesci din nas și increțesci sprincenele? Ești nesuferit! Te-a luat lumea la ochi, pari tuturor un maniac! Și deu, au dreptate: stai tötă ziua ca un huhurez, singurătatea îți vâjje in urechi și uritul îți intuneacă ochii. Mai ieși puțin, ai nevoie de variație, de distracție; la ce vrei s'ajungi?

— Iubite, tocmai frica de a mă întâlui cu uritul, mă ține veșnic singur și mă face tonos, gândind să te însoțesc acolo unde mă chemă și unde, cređend că voiu petrece bine, m'at făgăduit. Nu știu cum, dar nu pot petrece cu mulți. Ce să fac? așa mi-i firea: negliobă, smintită — cum îi vrea să-i dici—dar ori cât m'ași sili, când sunt între mulți, mi-i urit; singur.....nu mă urăsc nici odată.

— Pentru că ești și ai fost totdeauna ciudat și pe dos: fugi de omeni ca o stafie și nu-ți plac de cât volumele tale resoite de sute de ori, delurile și codrii. — Dar de astă dată nu ți se trece: căci nu se pöte să mergi cu îndărătnicia până acolo, ca să mă faci de ris:

am făgăduit — și am făgăduit pentru că am fost mult rugat — trebuie să mergi, ca să nu treci, pe lângă altele, și de rău crescut.

Astfel, vrând-nevrând, iată-mă cădut—a silă parcă— în mijlocul unei numeroase adunări de cunoscuți intime, obicinuite a fi aproape dilnic împreună, petrecând *mult, des și variat*.

Vedeam bine că sunt de prisos de și dragalașa gazdă părea că vrea să mă facă cu orî ce preț să petrec. Din toate cele ce se făceau, nimic nu se prindea de mine, dar n'avusem încotro, nu putui dice baie, căutând a scurta discuția, ferindu-mă în acelaș timp de a enumera motivele, cari mă țineau singur, veșnic singur. Și apoi cine nu face câte un hatir celui ce ți se dice prieten?

De o parte se jucau cărți; iar de alta parte se începuse discuția: se discută multe: se vorbi de toți și de toate; se rescoli cele vedute și nevedute, se descoperiră toate cele ne aflate și neînțelese, se analizară toate cele știute și nesciute, toate câte au fost sau vor mai fi și la urmă — pentru a varia — se năpustiră la minunata masă de toate știutore și rând pe rând spiretele, chemate prin telefonul mieseii, dădeau răspunsuri de o precisiune uimitore, care scoteau exclamații de entusiasm.

— Ai vedut ce bine a răspuns spiritul la întrebările D-nei D? O! de sigur are să i se 'ntâmple cum i-a predis; de almintrelea lucrul nu mai e la îndoielă, după cele ce s'au întâmplat dîlele din urmă.

— Și lui R i-a răspuns bine: a zimbit și s'a înroșit.

De odată mă ved încunjurat și care mai de care me îndemnă să consult masa rotundă.

Cu sfielă și cam hursuz răspund că n'am nici o curiozitate, nici un interes și deci nu-mi vine să năcăjesc biata masă.

— Dar nu se poate să nu aveți vre un mort la care ați ținut, de ce nu-l chemați? Amicul meu, voind iarăși a mă îndatora, imi cită un nume. Acesta me făcu și mai posac, trezindu-mi un stol de amintiri, rescolin-du-mi o simțire adâncă, care făcu să sângere din nou una din ranele cele mai dureroase ale sufletului meu; era o ființă scumpă, încercată în împrejurări excepționale, cu care îngropasem idealul sincerității, al adevăratei prietenii.

Incruntat cătăi la prietenul ispititor și-i respunsei restit: **nu**. Necăjit imi făcu un semn ciudoz și se retrase împreună cu câte-va dōume lângă masa care vorbea minuni.

Să'l evoc! să chem pe cel dus! dar me cutremuram ca înaintea unei profănări al unui sacrilegiu. Simțiam că mă apasă o durere adâncă, simțiam că parca o atmosferă grea, de crimă inspitoare, imi stringe consciința și singur, în colțul meu retras, suferiam, eram torturat și așteptam, ca ciasul mântuirii, să sune ciasul de retragere.

— Reu faci că nu încerci și d-ta, imi dicea o cucōnă cam de douē vrste, care se apropie blând de mine — uite B și-a găsit mângâerea și noroul la acesta masă: era ca și d-ta, veșnic neimpacat și tot singuratec și

masa, într-o sară—bună oră ca acum—i-a spus cine e persoana care-l va vindeca și mângâea.

— De sigur aceea persoana era fată, poate chiar în jurul mesei.

— Da, dar masa i-a dat răspunsul în scris, așa că nimeni n'a știut ce-i dicea.

— O cred... de sigur.. nici că putea fi altfel.

— Așa-i? Ei bine de ce nu cerci și d-ta.

— Vedeți D-vastră, eu n'am nevoie de vindecare și mângâere; nu caut nimic, n'am nici un interes, nici o curiozitate, absolut nici una.

— A, nu este asta pricina. adaugă Dōnna privindu-me banuitor cu nisce ochi converșiți de spirite, ești necredător! asta te opresce de a cerca. O! dacă ai fi aflat lucruri ca acele ce am aflat sau mi s'a descoperit mie, atunci ai fi lângă masă și nu te-ai mai sătura de întrebări și ascultat răspunsul: dar D-ta nu crezi și fată de noi îți ȳre cum s'o spuī.

— Vē mărturisesc sincer. Dōnna, că sunt incurcat în cea ce privesce răspunsul ce ve dătoresc, de aceea n'am să vē spun nimic de credința sau necredința mea. Nu știu însă cum sunt eu făcut, dar nici odată nu n-ar trece prin cap să aduc vre un spirit să-mī vorbiască. De-ași fi fost fată chiar la experimentele lui Krokes, de l-ași fi vedut cu ochii numărând pulsațiile Katei King, tot n'aș evoca un spirit—și a unei ființi scumpe mai cu sama — ca să-i cer informații din lumea neființei sau să-l pun, ca pe o vrăjitoare, să-mī găciască viitorul. Să lăsam spiritele să-și dormă somnul în liniștea nepătrunsă de omul viu! Cine știe dacă ele nu ne blastămă că le

stricăm odilma, aducându-le iarăși în lumea, din care multe din ele vor fi mulțămite că au scăpat.

Nu știu cum îmi fu vorba, sau pôte că-mi vorbiseră ochii măi mult de cât graiul, dar un gol bine-făcător se făcu în jurul meū și nu mult după acesta ieșirăm și ușurat de recôrea nopții, mă îndrumam bucuos spre casă.

Eram iarăși singur, liniștit, cernându-mi gândurile și amintirile, îmi primblam ochii pe cadrurile de pe pereți. Dintr'un codru îmi zîmbea bine voitor o privire plină de afecțiune și de milă, parcă. Era chipul aceluī al cărui spirit mi se propusese să evoc. Il privii lung și una câte una mi se desfirau tôte câte-mi veniseră de la el.

De câte ori îmi bănuia, mă dojana și la urma isbutise aproape a mă incuraja, făcându-mă să înțeleg lumea și viața altfel de cum par. Cătă ușurare și senin adusesese în viața-mi! Adî... aceiași ceta, descurajare, desgust. Și adî nu măi e dojana, povata și mângăerea. Imi lipsesc tôte, lipsindu-mi acel ce personifica în el însuși acea ce-mi dicea că există în altii. Pilda vie, mă făcea să cred și credința am îngropat-o pentru vecie!

Din cadrul, ce priveam cu ochiul lăcrămat, chipu-i se mări, ieși și se mișcă încet spre mine. O mână ușoră îmi atinse umerul.

Totul îmi părea firesc și așteptam să-i aud graiul, sa-mi dică ceva. Părea că se rupsesse firul care-mi lega 'n minte cele petrecute până în acel minunt, și acum se reproduceau alte minunte dintr'un trecut măi departat.

— N'ai vrut să mă chemi! Nu doriai să afli ceva sau necredința te-a oprit?

— Nu sunt credător și dacă ași fi chiar, tot nu te-aș chema. Ca să aflu! Acea ce-mi diceai totdeauna o sciu, n'am uitat nimic, e adânc înrădăcinat în mine; dar nu mai rodesce, și numai rodesce pentru că-mi lipsește sprijinul, încrederea din trecut, și încrederea și nădejdea ai fost singurul care le-ai putut sădi în mine. Acum s'au uscat, uscat cu totul!!

O! s'au strecurat multe de-atunci!! La ce să te chem? să te ispitesc de ale neființii? să te întreb dacă mai existăm acolo, fie chiar sub formă de spirit, dacă mai simțim, iubire, urim? La ce? Să te întreb ce-o mai fi cu mine?... mi-i de o potrivă — Dacă simțirea se păstrează sub formă de spirit... acesta m'ar resplăti de toate; căci atunci ași mai putea vedea și simți aproape pe cei scumpi, voiți regăsi acolo pe cei ce s'au dus și m'au lasat singur aici.

Alt-ceva ce să aflu? mi-i tot una: toate cele viitoare vor fi ca cele prezente, după cum cele prezente sunt ca cele trecute. Aceiași rōta ce se 'nvârte, prezentând ochilor noștri aceleași schițe, întorcându-se mai iute sau mai încet și părându-ne când mai dese și mai mici, când mai rari și mai mari. Acelaș lucru veșnic acelaș!!

— Te-ai făcut mai întunecat de cum erai. Nu mai e nimeni care să te dojeniască.

— N'are cum fi și cum mă dojen; căci nimenui nu mă spoveduiesc. Cuī să spun și la ce să spun? Lumea te vrea nepăsător și nepăsător te face prin a ei nepăsare! suferințele tale fac bucuria unora și isbând altora; cei mai buni rămân în nesimțire la durerea ta. La ce și cui să-mi spun durerile? Cât privește de bucurii, ... nu

le mai am adevărate, simțite ci numai **arătate**. Mângăierii, nu cer, n'am nevoie. nu-mi priesc !! S'apoi scii că cam totdeauna am crezut fote greu gurilor cari iubesc și mângăe, ađi nu mai cred de loc și dacā mē arat credetor cāte odatā. apoi acēsta e numai pentru a scurta vorba.

— Totuși trebuie să ții la ceva, nu se pōte.

- - Da: *datoria*; insā și ea a ajuns ceva de paradā și apoi și aici ōmenii nu-ți dau pace.

— Da, insā tocmai pentru acēsta trebuie să te mișci să lupți. Scii cāt am dojenit firea-ți ne induplecat și pāreai a-ți fi schimbat ideile.

— Da, dar ađi nu mai ești și în schimb multe mi-au nāmolit simțirea, energia și dorintele. Scii că te am ascultat, dar nu mai e cu puțință: privesce! capul mi-pestrițat de fire albe și'n fie care fir e o decepțiune. Mi-i de-ajuns, doar n'o fi să trăiesc douē vieți și pentru una, cred, c'am trăit partea mea. Mi-i prea de ajuns!!

— Ești îndărătnic: simțirile nu-ți sunt cum le spui. Scruteză-ți consciința, pătrunde-ți adāncul inimii—cāci o cunosc bine — nu se pōte să se fi scimbat pān într'a-tāt. și vei vedea cātā putere de viețā și bine vei găsi încă. În inima-ți vei gasi—de și ināmolit în simțiri durerōse—un nesecat izvor de milā și dragoste, iar pentru cele ce ai suferit: *iertare*. Dacā ai cunoscut durerea, e drept ca putēnd să scutesci de ea pe alții, să n'o faci? Dacā te-au dușmānit e drept să cauți dușmānos în juru-ți? Si dacā te-au urit, e drept să-ți otrāvesci sufletul cu urā? Reinvi-e-ți simțirile! feresce pe altul — cāt poți și cānd poți— de a gusta din paharul ce ai beut, impedeacă pe unii de

a-l umplea, pe altă de a-l da și atunci vei simți că viața are un rost și în firele albe ce-ți smalțeză capul, nu vei mai numera decepțiunile vieții ci atâtea silinți și jertfe facute pentru bine și adevăr.

Pentru a capata putere nu te uita la cele ce se petrec în afară, privesce-ți inima, desgrăpă din adâncul ei ertarea și iubirea și atunci vei avea putere de a lupta. Viața-ți va avea un scop și urmărirea lui îți va încălzi și 'nviorea existența.

Și mâna-i îmi strinse ușor umărul, glasul deveni mai slab, mai duos și o șoptă caldă îmi repetă : *«iartă, iubesc și luptă»*.

Simțit o căldură dulce, care-mi înlădie inima, mă ridicai și priveai aiurit în juru-mi : Ce fusese cu mine ? glasul încă îmi vibra dulce în urechi, mâna parcă o simțiam încă ușurel pe umăr, dar în juru-mi nimeni !.

Una câte una îmi repetam cele petrecute și audite : să fi fost o aiurare sau simțirea-mi sdruncinată, arsa de durere și dorită de povăța singurei ființi ce o 'nțelesese, îi evocase spiritul ? capul ni se învârtea, frica nebuniei mă cuprinsese, când aruncându-mă privirea asupra cadru-lui, întâlnit acei doi ochi prietenoși și senini, cari mă priviau blând, iar buzele-i zimbindu-mă păreau a repeta : *«iartă, iubesc și luptă»*.

ZOREA.

METODICA ȘCIINȚELOR NATURALE

Ori ce Pedagogie sănătoasă ne recomandă cam următoarele: să dezvoltăm armonice spiritul omenesc, să ținem balanța egală între facultățile rivale.

În lume toate viețuitoarele își dispută colțișorul ce ocupă sub soare. Asemenea conflicte se întâmplă și în spirit. Pentru a pune la cale în chip drept aceste conflicte și a da fie-cărei aptitudenți dreptă ei măsură, trebuie ca educatorul însuși să posede aceste proprietăți perfecte, să fie, cu alte cuvinte, acel spirit tip ce nu există nicaieri.

Omenirea se deosebește atât de mult în chipul ei de a gândi, pe cât se deosebește în felul de a se îmbrăca. Fu o vreme când literele erau la modă: dar după acesta științele le suplantă. Acestea sunt jocuri de suire și coborîre, în cestiunile spiritului, dar cel din urmă cuvînt nu s'a spus nici odată*).

Las pentru altă ocazie discuțiunea compromisului ce ar trebui stabilit între aceste două soiuri de activități omenesci — literele și științele — întrebuintate ca mijloace de educațiune, și trec la importanța educației științifice.

Pentru a fi mai clar, să hotărîm chiar de la început sensul expresiei *știință*.

Spiritul omenesc spre a-și satisface curiozitatea pune o mulțime de întrebări dintre cari mai însemnate sunt: ce este? cum este? din ce? pentru ce? etc. etc.

*) R. Thamin, *Education et Positivisme*.

Fie-care răspuns la întrebările puse de curiozitate constituie o judecată. Dacă răspunsul este conform cu realitatea, această judecată merită numele de cunoștință. Ori-ce știință este o cunoștință, dar nu și ori-ce cunoștință este o știință. D. E. lucrătorii dulgheri știu că pătratul construit pe ipotenușa triunghiului dreptunghiu este egal cu suma patratelor construite pe celelalte două laturi, dar cea mai mare parte dintre dinșii n'au de cât cunoștința și nu știința acestei proprietăți a triunghiului dreptunghiu. Și aceste fiind-că cea mai mare parte din ei nu cunosc Geometria. Știu că este așa dar n'ar putea să spue pentru ce este așa. Ast-fel când cine-va știe că un lucru este, are o cunoștință și această cunoștință nu devine științifică de cât când se poate explica, adică atașa la un tot de alte cunoștințe anterioare și a dovedi adevărul, adică a arata că rațiunea sa și experiența cere existența realității care îi corespunde.

O cunoștință izolată nu este o știință; asemenea o sumă de cunoștințe fără legătura între ele nu constituie o știință. Ceea ce face știința este legătura care unesc între ele un ore-care număr de cunoștințe. O cunoștință nu este științifică de cât atunci când face parte dintr'o grupă de acest fel. Legea ne arată ce condițiuni trebuie să îndeplinească acesta înlanțuire pentru a constitui știința.

Știința dar este un sistem de cunoștințe care se înlanțuiesc unele cu altele. Ea nu este plămădirea minții omenesci ca Religia, aședemintele politice, operele artistice; ea este restrângerea realității în acest spirit, resfângerea rațiunii lucrurilor, în rațiunea omenescă.

Fie-care știință particulară este unul din aceste sisteme de cunoștințe, raportându-se la un obiect particular. Geometria este un sistem de cunoștințe asupra întinderii; Aritmetica un sistem de cunoștințe asupra numărului; Chimia un sistem de cunoștințe asupra elementelor corpurilor etc. Științele au ca origină curiozitatea și trebuința de explicațiune. În general ele nu se ocupă de a răspunde de cât la două din întrebările ce pune naturalmente curiozitatea. Științele arată *cum* un lucru este făcut, ele enunța formele sau legile sale; ele spun încă *din ce* este făcut un lucru, ele determină elementele sale, dar în general nu spun nici *de cine* acel lucru este făcut, nici *pentru ce* a fost făcut. În Geometrie, în Fiziologie, în Chimie, nu-și pune nimeni, nici odată asemenea întrebări. În Fiziologie se arată care este scopul sau funcțiunea unor organe, dar nu se arată cine le-a făcut. Și în toate științele se ia realitatea ca dată, nu se întreabă cine a dat această dată și dacă această dată a fost în vederea unui scop ultim¹⁾.

Spre a clarifica și mai bine înțelesul termenului atât de larg, știința, voi dice un cuvânt și despre clasificarea lor.

Cea mai largă diviziune naturală a științelor, este aceea care le împarte în două clase și anume : științele cari au de obiect raporturile abstracte, sub care ni se prezintă fenomenele, și acele care au de obiect însăși fenomenele. Conform acestei dise. Herbert Spencer stabilește următoarea clasificare: I). Științe abstracte, cuprindând Logica și Matematicile. II). Științe abstracte-concrete, cu-

¹⁾ Georges L. Fonsegrive. Elements de Philosophie.

prindend Mecanica, Fisica, Chimia etc. III). Științe concrete, cuprindend Astronomia, Geologia, Biologia, Psihologia, Sociologia etc.

Auguste Comte le clasifică în: științi abstracte generale și științi concrete particulare, discriptive sau științi naturale proprii (dise¹).

* * *

Inceputul științelor naturale se crede a fi încă din noaptea timpurilor imemorabile, când rațiunea omului contemplă pentru prima oară faptele naturii, când omul selbatec cunoscuse, d. e. că la ambele sale mâni sunt mai multe degete de cât la una singură, că e mai scurt de a trece un riu de cât de a-l incuajura pe la isvor, că o piatră remâne locului când cine-va n'o atinge, că ea cade din mână, când nu e mai ținută, că lumina și căldura urmază soarele pentru a dispărea cu el, că un beț se consumă în foc, că plantele și animalele cresc și mor, că lovind pe semen îl înfurie și se expune ast-fel la lovitură, pe când dacă îi da un fruct îi face o plăcere și poate capata în schimb un pește.

Primele încercări grosolane de matematică, fizica, chimie, biologie, științi morale, economice și politice se făcuseră când oamenii au fost dobândit aceste cunoștinți primitive.

Tot lucrul a trebuit să aibă un început umil. Medicina și chirurgia vor fi început, de sigur, la un om care selbatec mai inteligent ca alții, care descoperi că cutare ierba e bună pentru a alina cutare durere, și că

¹). Herbert Spencer. Classification de sciences.

cutare mod de a trage un membru deslocaț, il pōte aduce la loc.

Astronomia modernă este continuarea, dezvoltarea naturală a lucrărilor lui Hiparc și Ptolomeu, fizica modernă a celei a lui Democrit și Arhimede, biologiei moderne i-a trebuit mult timp până sa întrecă ceea ce ne-a lăsat Aristot, Teofrast și Galien.

(Va urma).

T. C. Ionescu.

Diriginte Școlii din Tg. Pașcani

ROMANIA

MINISTERUL CULTELOR
și
INSTRUCȚIUNEI PUBLICE

Serviciul Construcțiilor și Contenciosului.

Seria E. No. 2805. 5²—1900.

Domnule Revisor,

Dorind a avea un tablou complet și amanunțit de bisericile și monastirile noastre vechi, ca și de avutul lor, ca: ornamente, cărți vechi, manuscrise și obiecte de artă aflate în ele, Ministerul publică 100 premii care vor fi acordate celor 100 învățatori sau institutori a le căror descrieri ilustrate și fotografii asupra monumentelor religioase din comuna și cătunele lor, vor fi mai interesante și mai bine făcute.

Descrierile cu fotografiile din ele vor fi adresate Ministerului după 4 luni de la data adresei de față și vor fi trimise în alt exemplar, Revistei «Literatură și Artă-Română» (strada Fintănei 46 București) care-și ia obligațunea de a publica pe cele mai importante.

(ss) p. *Ministru, Dr. PUȘCARIU*

(ss) Șeful serviciului, *N. Dumitrescu*

EX. INTUITIVE

SAREA

I. Se vor provoca elevii prin întrebări a arăta, cum că în cele mai multe bucate se pune sare.

Țelul II. Vom învăța a cunoaște mai bine «sarea».

II. Arătându-se sarea în natură vom trata: a). Numele. b). Proprietățile: de culoare, gust, marime, greutate și consistență. c). Locul unde se găsește și chipul de a se scote. d). Întrebuințarea. Dicerile: «sarea-i bună la fiertură, însă nu peste măsură» «i-a lucra ca și cânelui a linge sare» «îi bun cu sarea 'n bucate».

Resumarea.

III. Asocierea lecției cu creta, piatra de var.

IV. Sarea este un mineral

V. Se recomandă copiilor ca pentru lecția viitoare, să știe a descrie «sarea».

PISIȚA

I. Provocarea copiilor prin întrebări a enumera câte-va animale domestice.

Țelul II. Învățăm a cunoaște mai bine «mâța».

II. a). Numele. b). Partile care se deosebesc, (capul trupul și picioarele prevădute cu unghii). c). Hrana. d). Folosele ce avem. (Distruge șoarecii). Vorba: «când mâța nu-i acasă șoarecii jăcă pe masă». e). Caracterul. Vorba: «trăește ca mâța cu cănele». Resumarea.

III. Se va compara mâța cu alte animale domestice.

IV. Să ne ferim de a duce un trai ca a pisiceî cu cănele.

V. Se recomandă a se citi lecția din carte.

I. Popa.

Învățător. Șerbesci.

Regule de observat în predarea „*Exercițiilor intuitive*” la Clasa I.

Subiectele fiind lucruri

I.- a). Ascultarea lecțiunei precedente. Scôterea din inconscieatul copiilor idei ce au asemănare cu subiectul lecțiunei de predat, făcend ast-fel pregătirea pentru noile cunoscinți.

b). Anunțarea.

II.—1. a). Intuirea obiectului (chipului de pe tablou) present, descompunându-l în părțile principale din care e compus.

b). Copiî vor descrie singuri părțile ce din experiența li sunt cunoscute. În urmă, învățătorul li atrage atențiunea asupra celor necunoscute observându-le și numindu-le.

c). Materialul, forma, culôrea. scopul pentru care e făcut și de cine e făcut.

d). Reconstruirea întregului din părțile în care s'a descompus.

2 — e). Resumarea cursivă, de câți-va copiî pe rînd, a celor tratate; conduși de învățător prin întrebări potrivite.

III.—Asemănările și deosebiri între obiectele intuite.

IV. — Povește pentru îngrijiri.

Subiectele, fiind animale de pe lângă casa părintească.

I. a). Convorbire prealabilă cu copilul despre existența acestor animale.

b). Anunțarea.

II. — 1. a). Prezentarea animalului (tabloul cu chipul animalului) făcându-se intuirea părților principale ale corpului numindu-le.

b). Folosele sau paguba ce aduc omului. Ingrijirile.

c). Repetire generală prin întrebări.

2. d). *Resumarea*. Descrierea cursivă a subiectului predat.

III. Asemănările și deosebirile dintre două sau trei animale cunoscute și cel predat acum.

IV. Scötarea preceptului moral (de e cu puțință).

V. Povete date copiilor în purtarea lor cu diferite animale spre a nu le chinui ținându-le flămânde, insetate sau punându-le la muncă prea grele față cu puterile lor.

* * *

Subiectele fiind din fenomenele naturii.

I. a). Privirea fenomenului când se produce. Conversație.

b). *Anunțarea*.

II. 1. a). Experiența făcută de învățător sub privirile școlarilor.

b). Observarea în natură cauză, folose sau pagube.

c). Repetirea generală prin întrebări.

2.—d). *Resumarea*. Scolarii fac o mică descriere cursivă asupra celor tratate

III. Asemănări și deosebiri între subiectul predat și altul învățat în o lecție anterioară.

IV. Scóterea preceptului moral.

V. Diferite povește relative la îmbracăminte în timpul ernei, cum trebuie să mergem pe un timp furtunos în timpul verii etc. . . consecințele călcării acestor reguli.

EXERCITII INTUTTIVE

Ceța, nourii și ploia.

Schită de Plan

Clasa I

a). Povește relative la ținuta copiilor.

I. Conversație prealabilă cu copiii.

b). Adă vom învăța ceva despre ceță, nourii și ploie.

II. *Expierența intuitivă*. Copiii privesc aburii ce se ridică dintr'o ôlă cu apă ferbinte. Causa formării aburilor. Invătătorul astupa ôlă cu un capac despre care s'au incredințat copiii că e rece și uscat. după 5' se ridică capacul și-l privesc copiii cari ved că e asudat. Causa. Formarea ceței și a nourilor din ceța. Causa formării ploiei din nourii. Folosele și réul ce ni-l aduce ploia.

Resumat. Căți-va copii descriu în mod cursiv cele tratate ajutați de invetator prin întrebări.

III. Asemănările și deosebirile între chiar părțile subiectului de tratat.

IV. Scôterea regulei morale: Lui D-deu să-I mulțumim
Pentru toate ce primim.

Memorisarea acestor versuri.

V. Cîțirea din carte a acestei lecțiuni. Abeced. part.
II de «G. A. Popocici» pag. . . . explicația cuv. riu, mare.

I Idiceanu.

Invetator. Budeștii-Precistei.

VII TORUL SCLAVAGIU ¹⁾

(Traducere)

Iubirea și mila se nemăluiesc de aproape. Cea din urmă idealizază obiectul său. Simpatia, pentru o persoană care suferă, înlătură pentru moment toate greșelile ce ar fi comis. Sarmanul! ne dicem, vedînd pe cine-va nenorocit, și sentimentul ce transpiră în această expresiune esclude ideia de om rău. idee care putea naște în alte împrejurări. Când nenorocitul nu ne sunt cunoscuți, sau îi cunoștem puțin, toate greșelele lor ne rămân streine, astfel se întâmplă că într-un timp ca al nostru, când se descrie miseria saracilor, publicul și-o reprezintă ca miseria saracilor meritoși, în loc de a vedea în ea -- cea ce în majoritatea cazurilor ar fi drept -- miseria saracilor nemeritoși.

Acei, cărora li se descriu suferințele prin broșuri sau se perorează prin felurite discursuri, ce resună în toată țara, aceia ne sunt toți arătați ca personaje demne, tratate însă cu o crudă nedreptate. Nici odată nu ni se arată pe vre unul ca suferind urmările propriilor sale pacate.

Când opresci o trăsură, la Londra, te miri vedînd cum umii indivizi, în vederea unui bacșis, îți deschid oblonul trăsuri cu multă politeță. Mirarea îți scade însă dacă numeri mulțimea de miroasă -- vent din jurul crâșmelor, dacă observi cât de iute, un spectacol de stradă,

1). Herbert Spencer: L'Individu contre L'Etat.

o procesiune, atrage grupele de tărle-brîn de prin ogrăzile și bujtele vecine. Vădându-i cât sunt de numeroși pe un spațiu așa de restrins — e evident că deci de mii de indiviđi de asemenea natură furnică în Londra — rămâi încremenți.

„Nu *aū de lucru*“ mi se va obiecta. Mai bine s'ar dice că saū nu voiese a munci, saū sunt — grație purtării lor — imediat dați afară din ateliere. Acești indiviđi sunt nisece ființi de nimic, care trăiesc pe secotela omenilor de trebă. Sunt nisece vagabonđi, proști, criminali, saū plecați pe drumul criminalității: tineri, trăind pe spinarea părinților lor, cari muncesc din greu; barbați, cari cheltuesc banii câștigați de femeile lor: mișei cari împărțesc cu prostituatele câștigul lor și printre toți aceștia se mai află amestecată și o clasă corespondentă de femei, mai puțin însă numerosă și mai puțin vedută.

Ar fi 6re natural ca nisece astfel de 6meni să fie fericiți? Logic e ca dinși, să fie cauza nu numai a nenorocirii lor ci și a familiei lor? Nu e 6re evident, că în mijlocul nostru trebuie să existe o mulțime de miserie, care sunt rezultatul normal și fatal al rălei purtări?

Există o idee, mai mult saū mai puțin răspândită, care însă în timpurile de față e afișată cu mare sgomot, anume: că ori ce suferință socială p6te fi înlăturată și deci este de datoria unora sau a altora de a o face să dispară.

Aceste opinii sunt cu totul false: a despărți suferința de fapta rea care i-a dat naștere, este a lupta contra naturii lucrurilor și a spori și mai mult încă numărul re-
lelor. După noi dictonul al cărui adevăr e pretutindenți admis atât de credință comună cât și de cea științifică, p6te fi considerat ca bucurându-se de o autoritate incontestabilă: „*Cine nu vrea să lucreze nu trebuie să mănânce*“. Acesta e enunțul creștin al acelei legi naturale sub al cărui imperiu viața a ajuns în starea actuală, lege, după care o creatură care nu e destul de energică pentru ași

procura cele necesare, trebuie să piară. Singura diferență este că legea care în primul caz trebuie impusă cu sila, este în acest din urmă o necesitate naturală. Această dogmă a religiunii creștine, justificată până la evidență de știință, este tocmai dogma pe care credincioșii sunt foarte puțin dispuși a o primi; căci opiniunea lor la ordinea dilei este că: *suferinți nu trebuie să existe și dacă sunt, apoi societatea e responsabilă de ele.* „*Da, desigur, noi avem o ăre care respund ăre chear și atunci când sufer indiviđi cari nu merită interes*“.

Și prin acei „noi“ vor să înțelegă nu numai noi iști de-acuma dar chear și strămoșii noștri, mai cu sumă cei cari au făcut legi. Nu ripostăm: să admitem că cei cari au făcut, modificat și executat vechea lege a saracilor, sunt responsabili de a fi produs o grozavă desmoralizare, a căror efecte n'au dispărut înaintea atâtor generații. Admitem că legislatorii recenți sunt, în parte, responsabili de măsurile lor, care au dat nascere unui corp de vagabonđi mergend de la o asociațiune la alta și tot ei sunt iarăși responsabili de prezența a o mulțime constantă de criminali, pentru că au învoit întorcerea deportaților de asemenea natură în nișee condiții care aproape îi silesc a comite noue crime. Mai mult încă: admit că și filantropii au partea lor de responsabilitate, fiind că pentru a ajuta pe copiii ămenilor rei, nedreptătesc pe acei ai ămenilor cum se cade, impunend părinților contribuțiuni locale din ce în ce mai mari. Admit până acolo: că acest roiū de netrebnici, hrăniți și înmulțiți prin instituțiunile publice și private au suferit, prin diferite ingerinți pernicioase, mai mult de cât ar fi suferit altfel. Acesta este ăre responsabilitatea despre care voesc să vorbescă? Nu cred.

Dacă am lăsa acum de o parte chestiunea responsabilității - orī cum s'ar înțelege - și dacă am considera reul în el însuși, ce am dice ăre de felul cum e tratat?

Să începem cu un fapt:

Un moș al meu, reverendul Thomas Spencer, titular aproape 20 de ani la Hinton Charterhouse lângă Bath, abia intrat în funcțiune își arătă sollicitudinea sa pentru saraci, înființând o școală o bibliotecă, o societate pentru procurare de îmbrăcăminte, distribuind pământ și construind căsuțe-model.

Până la 1833 el fu prietenul saracilor, apărând totdeauna pe sarman contra administratorului taxelor saracilor. În acest timp veni desbaterile asupra legii acestora, care l făcură să înțeleagă efectele rele ale legii în vigoare pe atunci. De și filantrop ardent nu era un sentimentalist timid, de aceea de îndată ce fu promulgată legea nouă, începu s'o aplice în parohia sa. Atunci întâmpină o opoziție universală, căci nu erau numai saracii contra lui ei și arendașii, asupra cărora cădea povara grelelor contribuțiuni pentru saraci. Lucru străiniu: păreau că țin în aparență la menținerea vechiului sistem, care le impunea sarcini atât de grele și iată de ce: se introdusese obiceiul de a plăti odată cu taxele o parte din salariul fie-cărui muncitor de la țară „Complementul salarelor“ astfel se numia acea sumă, și cu tote că arendașii dădeau cea mai mare parte a fondurilor de unde se lua acest „Complement de salar“ totuși fiind că plăteau și toți cei alți contribuabili, ei profitau.

Moșul meu, care nu se opria cu una cu două, bravă acesta opoziție și execută legea, a cărui rezultat fu că în 2 ani contribuțiile fură reduse de la 700 la 200 livre pe an, în timp ce situația parohiei se îmbunătăți cu mult mai mult de cum fusese. Toți acei, care până atunci băteau drumul și crâșmele, găsiră ceva de făcut și unul câte unul căpătară de lucru, astfel din o populație de 800 de suflete dintre cari ea 100 primiau mai înainte ajutor la domiciliu, numai 15 fără trimiși la L'Union de Bath, când se fundă.

Se dicea că telescopul în valoare de 20 livre, oferit moșului meu, câți va ani după aceasta, probă numai mulțămirea contribuabililor; trebuie însă să se adaugă că,

când mai târziu și-a jertfit viața muncind peste puterile sale pentru binele poporului și fu dus la Hinton ca să-l îngrope, cortegiul său fu urmat nu numai de oameni cu stare ci și de saraci

Mai multe motive m'au silit să fac această scurtă narațiune. Mai întâiu dorința de a dovedi că simpatia pentru popor și interesul ce punem pentru binele lui, nu implică în sine nu mai de cât aprobarea ajutoarelor gratuite și apoi pentru a arăta că binele, poate resulta nu din imulțirea remediilor artificiale tindend a îndulci nenorocirea, ci din potrivă din scăderea acestor remedii și în fine pentru a-mi pregăti mai departe calea la o analogie:

Sub o altă formă și în o sferă diferită, din an în an desvălim acum un nou sistem, întocmai acelaș ca sistemul „Complementului de salar“ din vechea lege a saracilor. De și politicianii nu recunosc faptul, cu toate aceste este ușor de demonstrat că diferitele măsuri publice, care tind a da confortul muncitorilor, a căror cheltueli sunt plătite de contribuabili sunt întocmai aceleași ca cele ce se aplicaū altă dată muncitorului rural, tratat jumătate ca muncitor, jumătate ca sarac. În amândouă casurile muncitorul primește, pentru cea ce lucrează, bani spre a-și cumpăra un număr ore care de lucruri trebuitoare și pentru a se da restul se iaū bani dintru n fond comun creat din contribuțiuni. Puțin importă dacă obiectele date gratis de contribuabili, în loc de patroni sub formă de plată sunt de o natură sau de alta, principiul e acelaș: în locul sumelor primite sa punem lucrurile sau plăcerile și apoi să vedem efectul.

În timpul vechii legi a saracilor, arendașul da pentru lucru echivalentul fie a chiriei, pâinei, hainelor sau a încălditudinii, în timp ce contribuabili dădeau, muncitorului și familiei sale, încălțăminte, zahar, ceaiū, lumânări, puțină slănină etc. Natural, divisiunea este arbitrară. Însă este cert că arendași și contribuabili dădeau împreună aceste lucruri

În prezent, muncitorul primește de la patronul său sub formă de salariu echivalentul consumațiunii de care are nevoie, în timp ce publicul îi pune la dispoziție cu ce să-și satisfacă alte nevoi sau dorințe. Pe conta contribuabililor el are în unele cazuri—și în curând va avea mai mult încă—casă, cu un preț mult mai mic de cât valoarea sa; căci când la Liverpool se cheltuesce 200.000 livre pentru a dărâma și reconstrui locuințele clasei inferioare și este pe cale de a cheltui încă odată pe atâta, se poate deduce că contribuabilii indirect dau saracilor locuință mai bună de cât cum ar fi putut avea pentru chiria ce plătesc și tot acești contribuabili dau pentru lucrători cea mai mare parte din cheltueala instrucțiunii copiilor lor, care e probabil că în curând li se va da gratuit. Ei le mai dau cărți și ziare precum și localuri convenabile unde să potă citi. În unele cazuri, precum la Manchester s'au făcut gimnasilor pentru fiii lor de ambele sexe și locuri de recreație.

Astfel, muncitorul primește, mulțumită unui fond creat prin taxe locale, oarecare avantaje superioare aceluia pe care produsul muncii lor le-ar permite să și le procure. Singura diferență decît între actualul și vechiul sistem „complementul salariilor“ este aceea care consistă între felurile necesităților satisfăcute, cea ce nu schimbă întru nimic natura aranjamentului.

De altfel aceeași iluzie predomină în ambele sisteme: și într'un caz și în altul: cea ce pare un dar gratuit, nu e un dar gratuit. Suma care sub vechea lege a saracilor, lucrătorul pe jumătate sarac o primea de la parohie pentru a-și completa câștigul său săptămânal, nu era în realitate — după cum părea — un excedent. Căci ea atîtăgea ca urmare scăderea echivalentă a salariului, după cum se demonstră mai pe urmă, când acest sistem fu abolit și lefitele se ridicară.

Tot astfel se întîmplă și cu favorurile aparente ce se acordă muncitorilor din oraș. Nu voiu să fac aluziune că

le plătesc, în parte, fără a-și da samă, sub formă de chirie mai scumpă (dacă nu sunt contribuabili) ei mă refer la faptul că salariile primite, ca și salariile muncitorilor de la țară, sunt măsurate prin sarcinile publice care cad pe cei ce dau de lucru. Citiți ultimele dări de samă ale grevii lucrătorilor de bumbac din Lancashire, ele contin probe, date chiar de lucrători, că beneficiile sunt atât de restrinse în cât manufacturiștii puțin iscușiți ca și cei cu capitaluri insuficiente dau faliment și societățile cooperative, care î concurează rar pot să se mențină. Și acum trageți conclusia relativ la salare.

Pe lângă cheltuelile de producțiune, trebuie să se mai numere contribuțiile generale și locale. Dacă ca în orașele mari, taxele locale se urecă la a III parte a venitului constatat sau și mai mult; dacă acel ce dă de lucru trebuie să plătescă această a III parte nu numai pentru locuința sa particulară ci și pentru casa de vindare, pentru manufactură, magasi etc. trebuie ca această sumă să se scotă din interesul capitalului sau să se ieie din fondul salarelor ori și din o parte și din alta.

Dacă concurența între capitaliștii același industrii diferite are ca rezultat de a menține interesul așa de jos așa că în timp ce unii câștigă alții pierd și un mare număr se ruinează, dacă capitalul neobținând o dobândă satisfăcătoare, se dirijă în altă parte și lasă lucrul, este evident că muncitorul în o asemenea stare de lucruri trebuie să alegă între o cantitate mai mică de lucru sau o lăfă mică pentru muncă.

Mai mult încă: pentru motive analoge aceste sarcini locale măresc prețul consumațiilor: prețul cerut de detaiști este în termin mediu determinat prin prețul curent al interesului capitalului întrebuintat în comerțul de detai și cheltuelile extraordinare ale acestui comerț trebuie compensate prin prețuri. Astăzi muncitorul din oraș, ca cel de la țară mai înainte, perde de o parte cea ce câștigă de alta. La acesta trebuie să mai adăugăm încă

cheltuelile administrațiunii și cheltuelile zadarnice ce acesta atrage după sine.

Mi se va obiecta pöte: ce au de a face töte aceste cu sclavagiul viitor?

Nimic, ca raport direct însă mult ca raport indirect, după cum se va vedea.

Se spune ca pe când sa făcut drumurile de fer in Spania, adese ori se întâmpla să fie câte un țaran strivit. Se dădea tötä vina pe mașinisti, cari nu opreau mașina la timp. Acesta, pentru ca practica agricolă nu le dăduse nici o idee de impuls:unea imprimată unei mese ce se mșcă cu o mare repune.

Aceste-mi reamintesc examinând ideile preinșilor politicieni „*practici*” căroro nici prin minte nu le trece că ar exista *un moment politic* și mai mult încă: că acel moment politic în loc de a scäde saü a rămänea constant, merge veșnic crescënd. Teoria, după care politicianul procedeză de ordinar este că o schimbare öre care, rezultat al măsurilor lui, se va opri acolo unde va voi el. De almintrelea examinează cu scrupulositate care sunt rezultatele actului său, dar nu se gândesc la efectele depărtate a mișcării ce produce și mai puțin încă la efectele concomitante.

Când Pitt dise: „Să băgăm de sumă ca ajutorele date numeröselor familii, să devină un drept și o onöre în loc de a fi un motiv de rușine și despret” nu se gândia nimeni că taxa saracilor se va împätři in 50 ani, că în considerația venitului tras de la casa saracilor, mai curând se luau în căsătorie fete cu mai mulți bastardi, de cât femei cinstite și că o mulțime de contribuabili se vor scobori în rândul saracilor. Legislatorii, cari in 1883 votară 20.000 livre ca ajutor pentru construirea caselor de școli, nu presupuneau că măsura ce s'a luat atunci era să aducă contribuțiunii silite, locale și generale, care acum se ridică la suma de 6 milioane livre.

Zulna C. Isăescu.
Născută Beleik

(Fa urma)

[Signature]
4.11.21